

ÖNA KÖNTA SKUAŞE FEDËL SÒ'L

‘VANGËL DEL MARK’

VANGËL DÈL GËSÛ,
OL KRIST NASARË, SCËT DÈL SIÑÛR.

- pag.* 3.... PRËNSEPE DÈL SÒ VANGËL DÈL GËSÛ,
OL KRIST NASARË, SCËT DÈL SIÑÛR (*cap. 1*)
- 6.... TURNÂD INDRË A KAFARËN DÈLË Ü KUAK DE (2)
- 9.... INDÂC DÈ DET AMÔ IN SALA DUTRINA (3)
- 11.... ÖN'OTRA OLTA, L'ERA LÀ AMÔ A PRËDIKÂ (4)
- 14.... ISË, I S'Ë PORTÂC DÈ LÀ DÈ KÈL'OTRA BANDA (5)
- 16.... È INDÂC IVIÂ DÈ LÀ, OL GËSÛ (6)
- 20.... ÖNA OLTA, G'A S'Ë FAC ATURËN IMPÖ (7)
- 23.... È SÈMPËR A KÈLA, ÖNA GRÂN MÖCA DÈ SET (8)
- 26.... SES DE DOPO, L'Ă TÖLD DRE OL PIËRO (9)
- 30.... DOPO, DE LE L'S'E INVIAD ILA (10)
- 34.... KUAND KE L'E STAC LA BEL APRÖF' (11)
- 37.... PO, L'E INDAC INAC PER TÖC (12)
- 41.... DOPO, INTAT K'INDAA DE FO (13)
- 43.... A L'KALAA DU DE ADOMA (14)
- 45.... DÈ PRIMA MATINA, TÖC (15)
- 53.... PASÂD FÒ OL SÒ SABAT SANT (16)

..... istruzioni di lettura / manéra dè lèsèl sò :

a, b, d, f, l, m, n, p, r, s, t, v : lètre tūso “italiane” (come “italiano”)

â = tònica; à : in voci imperative; ǎ = voci di verbo “avere”

b : a fine parola, pronùncia “p”

c : leggi sempre “c” come in “ci, ce” [*per “ca, chi, che” trovi*]

κ, K : come in “ca, co, cu, chi, che”

d : a fine parola, pronùncia “t”

è : come “è” aperta/larga; ê = tònica o verbo “èssere”; è = in voci imperative

e : come “é” stretta; ě = tònica o verbo “èssere”; é = in voci imperative

g, Ğ : come in “gi, ge”; finale di parola leggi “c”

ġ, Ğ : come in “ga, go, gu, ghi, ghe”; finale di parola, leggi “k”

ī : “i” di “istinti”; î = tònica; ĩ = voci di “avere”; ì = imperative

ì : come in “più, già, fiocco, media, ...”

ĭ : come in “foglio, vegliare, egli”

ñ, Ñ : come in “legna, maligno, ignorare”

ò : come “ò”, aperta, larga; ô = tònica; ò = voci imperative

o : come “ó”, chiusa, stretta; ǒ = tònica; o = voci di verbo “avere”

ö : come francese “eu/oeu”; ô = tònica

ş : come in “esosi”... non “sospirata”; finale, leggi “eSse”

ş : esse “(e)spirata” peculiare... simil toscò/tedesca

u : come italiana “ugo, gufo, Però” e francese “ou”; û = tònica

u : come in “qui, sguardo, frequenza, seguire, quando”

ü : come in “(w)ürstel, e francese “u” netta; û = tònica

ü : “glissata” come u, mai tòniche

y : finale, leggi “f”

parole ordinariamente “piane”, salvo accento tònico espresso

(parole bi/sdruciole e tronche con “ö, ü” : “’” premesso/posposto)

“’” : avanti consonante iniziale = vocale “a, i” soppressa

o' = ol ; a' = a 'l; de' = del; sö = sö ol; ko' = kon ol; é = vieni!; à/á = va'!

altri aiuti di lettura/dicitura in “pèr ol dumela è pasa : teoria” p. 77-91-96-102

**I. PRËNSEPE DÈL SÒ VANGĚL DÈL GÈSÙ,
OL KRIST NASARĚ, SCÈT DÈL SIŇÛR.**

[Ki k'i a kòñòs mia sèmò, pasènsia:

a sò tep a l'kapesèrà pò a lü kosè òle di kosè, me!]

Pròpe kompân kè l'éra sa skrîid so ol Isai profèt pèr i prèsunĕr dè iura “Àda, a mande fò dèante a me ol me arâld, kè l'ma prèparerà lü la strada a me, us kè usa sò: fò dè 'l dèsert!, èñiġa inkontra a 'l Siñûr kè l'va spèta là amò a Gèrusalèm, pò kuriġa inkontra pèr sentĕr bèi drec” ... pròpe, isĕ êkola, a ġ'è komparîd in ġir ol Ġoân kè l'batèsa, dre là a 'l dèsert, è l'predîkaa fò òna laanda dè penitènsa det indèl mar, dè turnâ a ġala növ pèr acètâ ol pèrdû dè töc i pèkâc è tèkâ òna eta nöa dre a 'l mèsia kè l'ria.

I indaa là dè lü tace dè kèi k'i staa dè ka là aturèn pèr la Ġödea, pò dè la kapitâl, è i sa faa batèsâ dè lü det indèl Ġordâ, intât k'i köntaa sò i sò pèkâc.

Ol Ġoân a l'ġ'éra sò ü èsfit dè pei dè kamêl, kèl dei profĕc d'òna olta, òna sentüra dè kürâm aturèn a la eta è l'maiaa kaalète è mel sèlvâdèġa. È l'disia sò isĕ, a predîkâ: “Dre a me, n'na ria fò ü piö fort dè me... kè me [*ġa 'ndo be ñè pèr kaaġa fò i sò sândai...*] sarês bu ñè pèr acètâ i sò sândai in èrèdetâ me dè lü, è mia lü dè me. Me va fo 'l bañ det indèl'akua, ma lü l'va farâ ü bañ indèla santetâ dèl Siñûr, ü batès dè sperèt, è sirî pronc pèr ol rēñ kè l'ria!”.

L'éra là ritirâd indèl dèsert pò a 'l Gèsù, ġalelĕ dè Nâsarèt, kè l'éra pièntâd là la bütiġa dèl Gosèp karpentĕr è la ka dè la sò madĕr, la Maria, pèr istâ là 'mpo a pensâ sò be, dre ispirasiû dè 'l cel. A sta là dèspèrlü'è a dèsunâ, l'éra preġâd tat è pensâd sò sura i laür dè sto mond ke è sura 'l sò rēñ dè 'l Siñûr, è l's'éra konfrontâd kol prĕncĕpe dè 'l mal, kè l'éra pò mètîd a la proa pèr impö, è be a fond.

“Istâ ke a fa a patî la fam, te, ki kè ta l'fa fa? Sè ta set te kèl k'i spèta... 'nkĕmanera ta proèt pò mia sòbèt ke a fa dèèntâ pa i plòk?” ... a l'ġa disia. Ma 'l Gèsù a lü:

“Ta g’et a rèsû. Sènsa pa s’kampa mia tat... è ña me. T’èdèrèt pèrô, kè a tep göst g’a so fa dèlbû me kol pa. Abekê... ol pa bu pèr me l’ve mia sò d’i plòk ma so d’ön’otra banda”. Ol sò diaol alura: “Aa... ta set ü fac pèr komandâ sec è paîs, te: mia ol dè-sèrt! Te, fidès dè me te... êñèm dre a me, te, è me ta fo komandâ töt è töc pèr me”. È l’Gèsû: “A te scòpa! A l’so, kè pèr me... g’ê a dè sirkâ fò: òna bèla armada dè sè-lòc kananê sikare, opör’òna bèla skuadra spècâl, i èsè pür è èsaltâc töc lé a spètâ l’ sò brao düce, nè? È intât ol Ünèk padrû dèlbû sura töc i soldâc dèl mond... kèl, a i a incènsa sò è i g’a usa dre dè g’ranc osana: kè isè Lü ñè i a èd ñè i a sènt, lur”. Kèl otèr a l’g’a fa amô: “A be: è te fà sènsa dè töc kèi là, fà pèrtòkönt’, te! A ta porte sò me sò là 'n sima: te ta sa bötèt so sota 'l nas dè töc, è dè sig’ür’i tò brae ângei k’i ta 'ndora è i ta köstòdès... i ta lasa pròpe mia borlâ so dè skandol, anse!”. Ma l’Gèsû, pèr tèala fò: “A g’ulèrö... g’ulèrö a me, t’èdèrèt. Pèrô in sò, a sò tep, mia in so 'nsèm a te... padrû d’i moske!”. Kè isè pò i ã spontada amô lü kuntra 'l sò aèrsare, kèla olta là kompâñ dè sèmpèr, prima è dopo (mia kompâñ dè kèi là... stac dèslibèrâc fò dè l’Çito... òna olta strèèrsâd fò ol Mar Ros). È là 'ndèl dèsert i bèsce è l’ambiènt a i éra sae kon lü.

Göst in kèi de lé, kè sò la kòsta dèl dèsert a l’predikaa fò amô ol Goân kè l’batèsa, g’ê riâd lé dokâ pòda l’Gèsû, è l’ê pasâd det indèl’akua dè l’Gordâ pòda lü, sota i sò ma dèl Goân. È, intât kè l’vènia fò dè l’akua, l’ã est i cei vèrc, è o’ sperèt sant dè l’Siñûr kè l’g’a êñia so sò 'l ko in fòsa dè kolömb, è g’ê êñid fò a òna us dè l’ cel isè, kè i ã sèntida in tance: “Ta set te ol me scèt prèfèrîd, dè te sa ante pròpe!”. È dòpo, ol Gèsû l’ê turnâd a skomparî amô pèr impö.

Ma òna olta kè l’Goân a l’ê stac mèfid det in prèsus, ol Gèsû l’s’ê mèfid dre lü in G’alelea, a predikâ fò aturèn ol sò vangël dè l’Siñûr. È l’disia sò isè, pò:

– A l’ê fènid fò ol tep dè spètâ, l’ê riâd ke ol Siñûr pèr reñâ! È dokâ, kambì ela, pò mètis dre a 'ndağâ det koi fati, indèl reñ kè spètaèv: è krèdiğâ delbû, kompâñ dè me kè va n’do la nöa –.

Intât kè l'pasa fò dre a 'l laġ d'èla Galelea, a l'vèd là ol Simû è l'Andrea sò fradêl κ'î böta fò i sò rec, kè i éra pò pèskadûr. A l'ġa dis isé: – Êñim dre a me, otèr du, kè me va forò dèntâ pèskadûr pòda dè òmèñ –. È kèi là, pièntade là i sò rec, i ġa a dre a lû! Mia tat piö inâc a l'vèd là ol Ġakom dèl Sèbèdè kol Goân sò fradêl, pòa lur du sura la sò barka, a ġostâ sò i rec: è i a cama sòbèt akâ lur: è pòa lur du aġa dre a 'l Ġèsû, lasâd là 'l sò padèr padrû sò la sò barka koi sò laorèc.

I va det a Kafarèn è i a pò dè det in sala dutrina, kè l'ê sabat, è l'sa mèt dre a prèdikâ. Töc det là i rèstaa a boka èrta dè kèl kè l'köntaa sò, tat kè i a faa dè maestro kompâñ dè kèi piö sò dè ètâ dè lû κ'î ġ'éra tata spèriensa dè eta, è mia adoma kompâñ dè kèi κ'î stòdia du laûr in krus, i ê bu ü falí dè lès è dè skriv, è i dèta sèmò lèġe lur, ak a bètèġâ è strèparlà. A ġ'éra là in sala dutrina pòa ü pòèr òm sota padrû d'ü sperèt iskifûs, kè l's'è mètîd dre a usâ sò: – Kosè ġ'ël pò kosè (dè difèrènsa) intrâ dè notèr è te, è, Ġèsû Nasarè: set vèñîd ke a rüinâm notèr, te, è? Me l'so κ'î kè ta se dèlbû te: te ta set ü krist dèl Siñûr... töt pèr lû! –. Ma 'l Ġèsû l'ġ'â usâd dre è l'ġ'â dic isé: – Te fâ sito, te: è à via dè kèl òm lé! –. Alura 'l sò diaol isporkisû a i ä strèmasâd so dè svièmènsa, l'ä dac fò òna us dè fa pura... pò l'ê indâc fò dè lû là. Isè κ'î s'è pò spaèntâc asè a töc kèi otèr, tat κ'î sa domandaa ü ko' l'otèr: “Kè laûr èl pò mai... ü laûr isè, è? Öna dutrina nöa, è prèdikada pròpe dè maestro... è l'ġa da i sò urdèñ fin'akâ a i diâoi, è fin'a kèi ġa toka daġa skolt!”. È dokâ sa n'parlaa, dè lû è d'î sò laûr, ispèrtöt' in ġir pèr la Galelea.

Êñîc dè fò dè la saladutrina, insêm a 'l Ġakom è a 'l Goân a l'sa porta là a la sò ka dè la sò madòna dèl Simû, kè l'éra in lèc malada be, è isè i ġa l'dis sòbèt a 'l Ġèsû. Lû l'ġa a là apröf', a l'ġa capa indi ma la sò ma dè le, è i a fa lèâ sò: le l'ê bèl è sènsa fevra è la sa mèt idrè a sèrvii. Riâd sira e indâc so 'l sul, i ġa porta là òñe sort dè malâc è dè invasâc: töt ol país, in prâtika, l'ê là dè fò dè l'ös, è lû n'na ġuarès tace d'ü mal è d'ün otèr è d'î sò diâoi; ma a kèi... a l'ġa pèrmèt mia dè di sò la sò kè lur i a kòñôs be, κ'î kè l'ê, lû: kè èrġû' i püdia a krèd kè alura l'éra a lû ü dè lur.

A la matina dòpo, lèâd sò g̃ran prèst, a l'sa mèt là pèrsòkònt'indü' kantü impö fò dè ma, è l'istâ là a pregã. Ol Simû è i sò amîs i sa mèt dre a sirkâl, è i a troa è i g̃a dis isè: – I ta sirka töc, ke: t' i et imprèsiunâc be ier sira –. È lü:

– Bèl, è ira, Piero. Pèrô... dèm via, notèr... fò indi paîs ke aturèn, a prèdikâ pòà là. So èñîd insâ apòsta, me; mia pèr mèt so i raîs ke o dèentâ ü kapo dè la set pò sköd ol me prò –. È isè, l'è pò indâc in g̃ir a prèdikâ indèi sò sale dutrina dè tötâ la Galelea, a g̃uarî malâc è a kasâ via diâoi.

...A l'g̃a sa fa inkuntra ü pòèrôm lèbrûs: töc aturèn i skapa via, è i so amîs dèl Gèsû i sirka dè kasâl via dèluntâ; ma lü skuase söbèt a l'g̃a baia dre e l'dis dè lasâl venî lé: è kèl là in sènöc'a i a pregã isè: – Sè te ta ölet... ta set bu dè fam turnâ nèt è pür! –. Ol Gèsû, n'n'ã a kompatiû, l'islongã so la sò ma, a i a toka pò l'g̃a fa:

– Pròpe, so bu, pöde è öle: g̃uarés, te! –. Dic è fac: la sò bröta maladia l'è skomparida: lü là l'è bèl nèt è g̃uarîd! Ol Gèsû alura l'g̃a dis, impö a brösk, dè partî söbèt: – Diçã negöt a nisú, te. Vã pötöst là a la svèlta a fas vèd dè 'l tò pret... è pórtègã là la tò ofèrta dè pürifikasiû pèr vès in rëgola kon töc: sèdèñò i ta lasa piö sta küet, te –. Pòà 'l Gèsû, g̃a par prödènt dè pasà mia dè impür'è dè ès tènîd a la largã dè töc. Lü là pèrô intât kè l'va via l'è sèmò dre a kòntagã sò a olta us a töc ol fatto sò; dè manera kè 'l Gèsû l'istanta 'mpo, a 'ndâ dè det in paîs, kè i è töc là dè fò a spètâl è a camâl: pèrô, lü g̃a toka sta ü falí a la largã koi sò amîs... “impür” insèm a lü, là in g̃ir; ma, a l'ria aladè alistês tata set dè tôte i bande.

2. TURNÂD INDRÉ A KAFARÈN, DÈLĚ Ü KUAK DE

...a s's'è saîd kè l'éra là in ka, è isè g̃a s'è trac insèm tata dè kèla set, kè dè fò dèla sò porta g'éra piö nê pöst, intât kè l'prèdikaa.

G'è riâd là a èrgü' a portâ là ü pòèr paraletèk in barèla, a bras dè kuatr'òmèñ. Ma sikome kè dè tata set kè g'éra là dè fò i g̃a rîaa mia a rîagã là apröf'a 'l Gèsû, i dèskuarca so ü tòk dè tècî indokè l'è sota lü, i fa 'l pöst è i kala so la barèla kol sò pa-

raletèk. Ol Gèsû, alura, a èd la sò fidüca dè töc lur... a l'gå dis a 'l pòèrèt: – Brao scèt, te: pèr kèla fidüca κε, ta e pèrdunâc i tò pèkâc –.

G'éra là a ü κυακ iskriâ sèntâc so, è 'ntra dè lur a i éra sa dre a pènsâ sô isě “inkèmanera pò parlèl isě lü κε, è? A l'bestèmiuna! Ki kè pödèrâl pèrdunâ i pèkâc, sè mia adoma 'l Siñûr è adoma là a 'l Dòm, è?!” ... pò èrgû'ak “Buna, kèsta: pèrdunâd è kastigâd: tènèt ol tò mal... è!?” È 'l Gèsû, prima amô dè lasai parlâ a olta us... kapîd a bènone kèl κ'î g'ǎ pèr ol κο, a l'gå fa a lur là pròpe:

– Inkèmanera siv pò dre a pènsâ sô kèi laür lé, otèr, è? Él piö bèlfâ, pèr votèr, a diğa isě a ü paraletèk “i tò pèkâc i t'è pèrdunâc”... òpör' dè diğa isě “lêa sô in pe te, tó sô la tò barèla, pò kamîna!”... è? Buna. Pèr fav saí, adès, kè scèt dè òm a l'pöl a di èrgõt dè 'l pèrdû d'i pèkâc, a l'pöl saí è di kuando sô in cel i pèkâc i è pèrdunâc o mia, è dokâ l'pöl gösto a portâ ol pèrdû κε in tèra, êkola... me, adès, ta diğè a te: lêa sô dè lé dokâ... töès sô la tò barèla, è à a ka! –. È kèl là... l'è lèâd sô impè bèl drec, l'ǎ töld sô a 'l gûl la sò barèla pò, sota 'l nas dè töc, l'è indâc dè fò.

A i è ñακ rèsâtèc là töc isbalurdîc!, è dokâ i lòdaa 'l Siñûr a dis sô isě: “M'ǎ ñè mai est èrgõt dèl gènèr: ü kè l'parla isě car... è pò l'fa i fati piö car amô d'i paròle!”.

Indâc là amô òn'otra olta dre a la ria dèl lağ, töta la set la sa portaa là dè lü, è lü l'gå prèdikaa. Indâc inâc ü tòk, pò, l'ǎ est là ol Levi scèt dè Alfě, kè l'éra là sèntâd so a sköd a 'l bankètî d'i gâbèlër, è l'g'ǎ dic isě: – Te... êñèm dre a me, te, in κó –. È kèl là lèâd sô l'g'è indâc idrě, pò anse: l'ǎ portâd là 'l Gèsû è i sò amîs a ka sòa, a maiâ kon lü. È isě, kâpita kè intât kè l'è là sèntâd so a maiâ insêm a lü, g'éra là sèntâc so kon lur akâ dè la set isě isě, intrâ gâbèlër amô è pok dè bu... tace kè 'l Levi n'n'éra fac vèn dè det dre a 'l Gèsû è a i sò amîs.

I skriâ d'i faresě a èdèl kè lü l'maia in banda a bröta set isě, i gâ dis dre a i sò amîs dè lü “kom'ela pò κε, è, kè l'sa aska a maiâ insêm a i gâbèlër ladèr è tradidûr, è a tace d'otèr pok dè bu?”. Ma i ǎ sèntîc be pòa lü, è l'g'ǎ pò rèspondîd isě:

– So mia êñîd κε a tram dre i sanc, me: ma gösto tace dè kèi otèr κε –.

O forse l'era pötöst "me, i ma spèta mia i töt a pöst... i ma döl nègöt a me; me... i ma cama kèi otèr".

È göst in kèl tep là faresë è sò amîs dèl Goân kè l'batèsaa i éra dre a fa ü d'i sò bèi dësü'. Alura, n'na ria insà dè kèi k'i gâ dis isè: – Inkèmanera pò, faresë è sò amîs dèl Goân i ê sèmpèr dre a fa dësü'... è i tò amîs dè te i sa fa mai vèd a fa dësü', è? –.

È 'l Gèsû l'gâ rèspond: – G'ávrai diolte dè fa dësü', pèr votèr, i invidâc a spuse... intât kè g'ê amò lé i sò spus insèma? Finakê i g'á lé insèm ol sò spus è la spusa... i pöl pròpe mia fa dësü', o nò! Mia pura: l'rièrà a l'sò momènt kè g'í avrá piö là insèma, è alura sé, kè l'sarâ tep dè dësü' a pèr lur. Kè, skoltî ke amò otèr, pò kapîla dokâ, sè ülf kapî: nò g'ê dè küs sò öna pèsa dè pan g'rès söndü' èstût fröst... sèdè-nò la stòfa nöa suntada det la sa troa mia be kon kèla èga, è isè dòpo... pès dè strèp ol ratòp; è ña nisü' kon du dic dè kono l'mèt det ol sò i noël in rècipiènc dè pèl istagunada: ma i noël in pèl nöa, pèr nò pèrd è i è rècipiènc, k'i scòpèrès pò fò! È me... fo ñè 'l sèrtûr ñè l'ostèr a pèrdî tep è palanke –.

Öna olta, l'era ü sabbat kè l'faa i kuartèr pas pèrmètîc; a pasâ det intramês a du bei kap dè formèt i sò amîs dèl Gèsû i röspaa fò куак ispege, dè sgrânâ pò sgrânâ sö куак gre. A i ä esc dèi faresè, kè i g'á a dic isè söbèt a lü: – Àda lé: fai a fa, pò, kèl kè a 'l sabbat a l'è mia pèrmètîd, è ?! –. È lü l'g'á rèspondîd:

– Ív mai lèsîd sö otèr, a, kèl kè l'ä fac ol David... è l'era ñèmò mia 'l gran rè... kèla olta là kè l's'è troâd indêl bisôn, kè lü pò i sò amîs dè lü i g'éra fam, è? È komâ l'è pò indâc dè det indè sò ka dèl Siñûr, a 'l sò tep dèl gran pret ol Abëatar, è l'ä maiâd sö i pa sanc... k'i pöl maiân adoma kè i prec, è invece i n'n'ä maiâd, lü è i sò kompâr? –. È l'gâ disia a isè: – À là... a otèr! Ol sabbat a l'è fac pèr l'òm, dè fa fèsta; è mia la fèsta dèl òm pèr osèrvâ i proebisiû dèl sabbat. È dokâ, êkola: scèt dè òm padrû a dèl sabbat, mia sabbat padrû dè l'òm! O mağare... otèr si bu dè fa dèntâ mal pòa kèl kè l'è be... fac a 'l sabbat, è? –.

3. INDÁC DÈ DET AMÔ IN SALA DUTRINA

kè g'éra là a ü pòèrôm kondóna ma paralisada, lur là... i staa là a ardaça, pèr vèd impö sè diolte i a faa g'uarí a 'l sabbat, dè iġa èrgfota dè piö pèr aküsâl, dòpo. Difati, lü l'ġa fa, a l'òm dè la ma stenka:

– Lêa sö dè lé, te... pò mètès ke indèlmês –. Pò l'ġa domanda a kèi otèr:

– Sègönd votèr... i òsc könc kè fi sö otèr è i òste rëġole kè fi sö sura i rëġole dè-la Bibia... èl piö tat lècèt, a 'l sabbat, a fa dè 'l be a èrgü', o faça dè 'l mal, salvâ öna eta o fa mör, è? Pò, èl padrû dè nas mia o dè mör mia a 'l sabbat, ol òm, a? Pèrô, dè faça sö i sò rëġole a 'l de dèla fèsta, kèl sé l'è padrû, me diçe: è dokâ, l'farâ pò sö adoma dèi rëġole pèr ol sò be... mia pèr inkadenâs sö piö tat kè i otèr ses de indillaûr, o nò! –.

È kèi là pèrô i faa adoma kè sito. Alura lü, ñèk pèr ol sò kör dür dè kèi là... a l'ġ'â infina ardâd impö mal, kondü' sġuarsên dè trèèrs, pò, a kèl pòèr òm là, a l'ġ'â dic isè: – Slóngâ so be la tò ma, te! –. Sènsa ñè tokaġla lü, nè: mia kom'a s'fa kondün asèn sòp. È lü là... a l'ato i ã dèrvida fò, è l'è staca rèsanada.

Ma i osèrvânc, i pètemî dèl sabbat, apena indác dè fò dè là, a i ã fac parlamèt koi sò partisâ dèl Èröd kontra 'l Ġèsû pèr vèd impö komâ töl fò öna buna olta.

Oi Ġèsû, lü, l's'è portâd ilâ dre a 'l laġ' koi sò amís: ma ġa indaa dre a ü bèl muntü dè set dè tóta la rëġû, anse pòa dè la Ġödea è dè la Kapitâl è dè l'Edömea, pòa dè là dè 'l Ġordâ; è finâ dè aturèn a Tir è a Sidû, amô ü karêt dè set, a sènt kosê l'éra sa fac, i èña insâ dè lü. Alura, l'ġ'â dic isè a i sò amís dè tēñèġa pront öna barka, pèr restâ pò mia skisâd det indèla rèsà, kè... sikome kè n'na ġuaria sö ü sfrak, töt kèi κ'í g'éra adôs vèrgöt dè mal i ġa sa strènsia adôs a lü pèr tokâl. È tace sperèc iski-fûs, pò, komâ l'ġa riaa apröf' i ġa faa bôtâ so dènâc in sènöc' i sò pòèr kliènc è i usaa sö isè: “A te, scèt dèl Siñûr!” Lü pèrô l'ġa baiaa dre saldo, dè faça mia köntâ sö isè.

Ü bèl de... l'è indác sö ü falí a 'l volt, è là l'kataa fò kèi kè l'vülia κ'í ġa indês dre

a lü: è kèi κ'í ülia i g̃a staa sèmpèr idrè. Intrâ kèi, a n'n'ã markâd dudès kè l'g'ã dac nòm i sò apôstoi, i sò misiunare, κ'í g̃a stès piö isí a lü pèr prèparai be è dòpo mandai fò a predikâ, bu a lur dè g̃uarí è dè kasâ via diâoi.

Isè dokâ, l's'ê trac insêm i sò dudès, intrâ kèi kè l'g'éra dre dè solèt: ol Simû, kè dòpo i a camèrà “Piero la preda”, kol Andreí sò fradèl; ol Gakom iscèt dèl Sèbèdè kol sò fradèl Goanî, kè dòpo i a camèrà “i fòmèlgatruna”; ol Felèp; ol Natañèl Bortol; ol Levi Matè; ol Tomâs; ol Gakomí sò scèt dè Alfè; ol Gūda Tadè; ol Simuní d'i Kananè; è l'Gūda l'Eskariôt, kèl kè pò l'avrès a èndíd fò ol Gèsù.

Insêm a i pèskadúr, g'éra det ü d'i tase, ü kè stōdiaa dè skriâ, ü per dè pastúr è kontadî, è amô d'otèr: insoma, pròpe öna bèla kombríkola, è g̃ran brao lü a tēñèi 'nsèma bèi pacifèk.

Turnâd so a ka, là i sa tra insêm amô tata set, κ'í g̃a riaa piö ñè a troâ ü momènt dè maiâ èrgōt. A sènt kèi laúr ke... i ve 'nsà i sò parèc dè lü, pèr töl sò è portâl iviâ, kè i sa disia isè: “a l'è fò dè ko... kè fiq̃üre kè l'ma fa fa a tōc! È adès, a l'ma sa mèt dre ak a saltâm i pasc, è a fâmèi saltâ. Isè sé kè m'rièrà dèluntâ! Kon kèl kè l'pödèrès capâ 'nvece, pèr töt ol be κ'í dis kè l'g̃a fa a tace!”.

È pòa i skriâ èñfc insâ dè la kapitâl a sèntèl i disia isè “l'è so a padrû sota ü diaol”. È anse pòa isè: “A l'kasa via i diâoi... in sò nòm dèl sò kapo d'i diâoi!”.

Alura lü i a cama lé è l'g̃a kōnta sò isè, kondú'prèsèmpe:

– Sèg̃ōnd votèr dokâ, pödèrâl vès, kè diaol kasa via diaol, è? Û rèâm ispartíd sò in du o tri... a l'dūra mai piö dè rèâm intrèg̃, è isè pòa ü kasât ispakâd sò in du l'è ñè pio ü kasât. È dokâ, sè a l'kapo d'i diâoi i g̃a fa kontra a i sò skerâ... a l'g'ã mia tat dè dūrâ, anse l'è bèl è tèad fò. Ma òlèrfi mal, alura... sè va fo èd kè l'kapo diaol a l'kōnta piö nèg̃ota, è? O sedènô skultí ke amô. L'è ira pötōst kè nisú' l'pöl indâ dè det in ka d'ün òm fort è riag̃a a robağ̃a i sò or, sè prima a l'liğ̃a mia sò kèl òm fort là. Adoma sè l'è piö fort lü dè kèl là, dokâ... adoma isè l'g̃a rièrà a skasinağ̃a fò la ka. È adès fi pò otèr, kon me kè kase via diâoi. Avrès liğ̃ad sò ol sò kapo, sè in ka

sòa komandèrês me, o nò! Va l'diĝe me, è l'ê ira, kè i òmèñ... ĝa sarâ pèrdunâd töt ...finâ a i sò bèstèmie, sè i ĝ'ávra riâd a bèstèmiâ dò olte in veta; ma... nèĝtòt dè pèrdû pèr kèl kè l'avrà rèfudâd o bèstèmiâd, lü, o' sperèt sant a camâl isperèt malèdèt: a l'sa tènèrà pèr sèmpèr ol sò brao pèkât! –.

È kèi là ĝosto: “A, sé: l'è pròpe invasâd dè 'l diaol, otèr kè sant!”.

I ria là a i sò, adès, la sò madèr è i sò dè ka, i sa fèrma là dè fò è i a manda a camâ, kè l'ê là indèlmès a ü muntû dè set sèntada so. I ĝa dis isè, èrĝû: – Àda kè ĝ'è là dè fò la tò madèr è i tò dè ka... k' i ta sirka... dè 'ndâ là a maiâ èrĝtòt insèma –. È lü l'ĝa rèspond isè: – Ki: me madèr è kèi dèla me famèa, a? –. Pò, ardândoĝa in ĝir a kèi kè ĝ'éra là sèntâc so aturèn a lü, l'fa: – Àdèi ke... la me madèr è i me fradèi: ki kè skolta è fa kèl kè dis è öl ol Siñûr: ü isè l'è me fradèl è me sorèla è me madèr. È la me madèr è i me dè ka... i farâ (*i maièrà*) pòa lur kèl kè öl ol Siñûr: kè l'è pò kèl, ol me maiâ dè me –.

4. ÒN'OTRA OLTA, L'ÉRA LÀ AMÔ A PRÈDIKÂ

dre a 'l laĝ, è dè tata set kè ĝa s'éra trac aturèn ĝ'ã tokâd saltâ sò pò sèntâs so söndöna barka det indèl laĝ, kon tötâ kèla set là dre a la ria, a 'l söc. È l'ĝa faa imparâ tace bèi laür, töt a prèsèmpe; è l'ĝa köntaa sò, pèr faĝa imparâ...

– Sèntü ke otèr... Ol nòst kontadî, sò in kolina, êkola, l'è indâc fò a somnâ la sò somesa. È dokâ, ĝa söcèd kè intât kè lü l'ispandia fò dè sà è dè là, öna part d'i sò ĝre i ĝ'è ridolâc so a sò 'l sèntèr là in banda, è isè ĝ'è èñfd so i osèi è i ã bèkâc sò. Òn'otra part, i ĝ'è borlâc so indi tokèi dè söl kè sota l'éra preda, è sura adoma kè öna spolvèrada dè tèra: è isè, i è spontâc a prèst, kè ĝ'éra mia fond asè; ma, lèâd ol sul bèl kold, a i ĝ'è a prèst sèkâc là, sènsa raîs. Òn'otra part i ĝa s'è kasâc det indèl mès a i spi de la sesa... è i spi a krès lur a i ã a sofèĝâc det, è ñè lé ĝ'è èñfd fò nèĝtòt dè bu. Tatotra part, menomâl, a i è fèñíc det indèl sò tèrè bu è i ã portâd ol sò bèl fröt, i è spontâc ĝösc, è i è krèsíc be, è dè ke i ã dac ol trènta, dè là 'l sèsanta, è dè là

ol sènto pèr ü... otèr kè des! –. Pò l'g'ǎ suntád là: – È ki kè öl dovrâ be i sò orège... l'sirke pòa dè kapî, mia adoma dè sènt, òna olta tat! –.

Dopo, kuando κ'î ê stac là lur pèrsòkònt', i sò amîs i g'ǎ pò fac dèi domande, sönkèl'èsèmpe là, è lü l'g'ǎ dic isè, a lur:

– Va be. A otèr va e règalâd dè püdî kapiġa det vèrgota, dèl mistèr dèl rēñ dèl Siñûr. Ma pèr kèi otèr là dè fò... töt a l'g'ǎ dè rèsstâ a prèsèmpe; tat, komâ l'dis ol Isai: “î ède kèl κ'î èd, ma i ġa èd mia det ol süġo; i sènte kèl κ'î sènt, ma i ġa sènt mia det o sperèt, dioltemai dè konvèrtîs è dè ès pèrdunâc”: i ġa èd nē i ġa sènt mai asè dè riaġa a konvèrtîs, a domandâ pò iġa ol sò pèrdû. Pròpe kompân d'î sò brae rè a i us d'î profèc: a i a sèntia... pò i sa mètia ‘nsèma a i rè paġâ là ‘nturèn! –.

Pò, a lur dokâ l'ġa spieġa: – Kèl èsèmpe ke... ma l'kapî pò mia ña otèr, è? È alura firî komê pò a kapimèn tace d'otèr a piö dèficcèi... è?! Ol kontadî, l'è ki kè l'è fò a somnâ la sò braa paròla dèl Siñûr. Dre a 'l sèntèr, a l'völ di... kèi kè la paròla la ġa ria ak, a lur: ma apena kè i a sènt, a l'ria pòa 'l sò diaol a portaġla via. Stès laür là indokè g'ǎ adoma òna spolvèrada dè tèra sura 'l dūr: la sò braa paròla... i a sènt a lur, è sòbèt ontera, ak; ma... sikome κ'î g'ǎ mia tèra sota, dè faġa fa i raîs indèl sò kör, barlafüís pò lenki kè i è... sè pèr la paròla dèl Siñûr ġa toka dè fadiġâ o patî èrġöt, i sa n'fa skandol, è adio. G'ǎ n'è a dè kèi κ'î capa det la somesa in mès a i sò bröc ispi: è i è kèi κ'î ä skoltâd sé la paròla gòsta: ma... salta fò i afare dèl mond, i smañe dè dèntâ siòr, è òie dè òñe sort... κ'î a sofeġa so, è i ġa lasa mia portâ 'l sò brao fröt. A la bunura, nè, g'ǎ è a kèi κ'î skolta la sò bèla paròla dèl Siñûr è i a mèt det be in kör, è i porta 'l sò brao prò, ki 'l trènta ki sesanta ki sènto. A l'è prima ol Siñûr, a somnâ ke 'n mès a notèr; è dòpo portâd fröt notèr... ma e dac ak a notèr dè somnâ fò... sènza sta lé a tēñ a ma –. Pò, l'ġa disia sò amô:

– A s'tòerâ sò, diolte, la lanternâ impiada pèr mètela sota 'l lèc... o det indè kra-dènsa, è? O mia pötòst pèr tèkala sò sò 'l lanternare, a? Pò, g'ǎ è ña laür dè sta sèm-pèr iskondîd... sè mia pròpe pèr vès mèfîd a bèlvéd a 'l sò tep; nē g'ǎ pòst sèġrèt tat

niçer, kè l'salte mia fò a la lüs dèl sul, kuankè la gè ria adôs. Ki kè g'ǎ i sò bèle orège, dokâ, a l'kapése öna olta buna! –.

Pò a lur amô l'gâ disia a isë: – Stîm pò atênc be, a kèl kè skoltî adês. Kola stèsa mèsüra kè dovrî pèr mèsüraça a i otèr... va ëñerâ mèsürâd ak a otèr, pròpe; dè piö o dè meno, komâ fi otèr: a ki kè g'ǎ öna buna mèsüra gâ sarâ dac in sonta, a ki kè sta indrë gâ sarâ töld via ak a lü dè 'l sò –.

È pò l'gâ disia amô isë: – A l'ê fac isë, ol reñ dèl Siñûr. Kompân d'un òm kè l'ǎ somnâd fò indèl tère la sò somesa, pò dè nòc a l'dorma è dè 'l de l'fa tötötèr, è intât la somesa la böta è la krès, è lü l'sa ñak fal komê 'l tère pèrsòkönt'... prima a da fò 'l sò fil dè èrba, è dòpo la sò speça, è dòpo indè speça g'ê det pie d'i sò bèi gfe. È a 'l sò tep κ'i gfe i è bèi marüc'... forsa kol piçës, kè l'ê bèl è ura dè tèa sò: kè pròpe pèr kèl a s'somna s'dakua è s'règöi: pèr fa 'l pa! –.

Pò l'ǎ köntâd sò a kèsta ke:– Ma l'paraçunèrai a kosè pò, ol reñ dèl Siñûr, amô, è? A m'dovrèrai kosè, dè fal kapî? A l'ê kompân d'ü gfrênî dè senès kè... kuankè ta l'somnèt det indèl tère l'ê la piö picèna dè töte i somese dèl ort, ma, öna olta somnada... la krès, è la dèenta a piö gfranda dè töte i èrbe dèl ort, è la fa fò dèi bèi ramètî asè pèr i osèlî dèl cel dè puçâs so a la sò ombrea –.

...È kon tace paraçû dèl gènèr a l'gâ faa sènt la paròla dèl Siñûr a sò mèsüra dè kèl kè i éra bu dè kapiça det; è a i otèr a l'gâ disia mai ñè nèçdöt sènsa indâ là a paraçû... ma a i sò amîs, dòpo, in konfidènsa, l'sirkaa dè faça kapî piö be.

Kèl de là, riâd sira, l'gâ dis isë: – Dèm dè là sönkèl'otra ria, notèr –. È lur, mandada a ka la set, lü i a tö sò in barka isë komâ l'ê lé, sènsa laür gròs ñè ripâr, è via kon dre dèi otre barke amô. Manimâ, salta fò öna föria dè ènt, i onde i sbat la bar-ka, kè l'ê sa dre a impiènis sò: ma lü là infonta l'istâ là a dormî kol sò ko söndü küsî. Alura, i a dèda pò fò è i gâ fa: – Te maestro... ta intèrèsèl pròpe nèçdöt a te, kè m'va a fond ke, è?! –. È lü, dèsdâd fò... l'gâ usa dre isë a 'l vènt, è a l'akua dèl laç a l'gâ dis isë: – Sito te... è te, köeta! –. È 'l vènt a l'ê smors... è l'akua l'ê piata.

Pò l'gã dis isé, a lur: – A fa g'í pura otèr, è? G'í pròpe ñèmò mia impö dè fidüca? –

Kèi là alura i s'ê strêmîc iskuase dè piö amô, kè i sa disia isé ü kol otèr:

– Ma ki ël pò ki lü ke in fi d'i kõnc... kè finâ a 'l vènt è 'l mar i gã da skolt, è?! –.

E 'nvece, g' avrès be tokâd imparâ a fidâs de lü pòda 'ntat ke l'dormia, o nò!?

5. ISÉ, I S'Ê PORTÁC DÈ LÀ DÈ KÈL'OTRA BANDA

dèl laq, indèla sò règû d'i Gèrasë. Apena saltâd so 'l Gèsû dè la barka, gã s'ê fac inkontra, fò d'i tombe kè g'éra là aturèn, ü, invasâd d'ü bröt diaol purkû, ü pòèrèt kè 'mprâtika l'istaa dè ka indi cimetere, è nisú' i gã riaa piö a tènèl ñakâ koi kadene, kè tate olte samô, inlökètâd sò, l'éra spakâd fò kadene è lökêc, è nisú' i g'éra riâd a tènèl: a l'éra tötura in mès a i tombe è sò pèr i muc, de è nòc a da fò, è a fas dè 'l mal koi prede. Komâ l'ã est dè luntâ ol Gèsû dokâ, a l'g'ê kuríd inkontra rabiûs ...a sbranâl, s'i a tratè mia: förtüna, brankâd lü, l'gã s'ê ingünikâd so dènâc è a gran vus a l'g'ã dic isé: – Kosè g'et pò kosè kon me te, è... Gèsû scèt dè 'L Piö Olt in cel? Ta skongüre, pèrdiol: tormèntèm piö! –. Kè 'l Gèsû l'éra sèmô dre a digã:

– Fila via dè kèl pòèr òm ke, te bröt diaol purkû! –.

Pò l'g'ã domandâd: – Sa camèt komé dè nòm te... è? –.

È kèl là l'g'ã rèspondíd: – Règimènt, a l'è 'l me nòm, kè m's'ê in tance asé: stà pò atènt, te –. È l'gã disia isé impiasër dè kasâl mia via dèluntâ... Kõmbinasiû... g'éra sò, là dè sura, piö a 'l volt, ü bèl ròs dè porsèi a pastürâ. Alura kèl diaol là l'g'ã sirkâd isé: – Mândèm là dè kèi porsèi là, dàì... kè m'fa kambe, è m'gã a in kòrp a lur, a ka nòsta, o nò!?! –.

È... lü l'g'ã dic dè sé: kè isé töc kèi diâoi là i è pò èñic fò dè kèl òm là, i gã s'ê mètîc in kòrp a i porsèi è, la möca kè i éra... i s'ê bötâc so töc dè 'l kustû det indèl laq: ü bèl dumela sunî è sone negîac indün amèn. I sò gwardiâ i è skapâc sòbèt via d'i kap a portâ là la nöa in paîs, è isé la set... i è pò èñic insâ töc pèr vèd kosè g'éra söcèdíd. Riâc là dè 'l Gèsû, a i ã est là kèl pòèr invasâd dè prima sèntâd so bèl köët

è bèl kaâd sô è töt a sêñ, lü kè prima l'g'ïa adôs ol sò brao règimênt dè diâoi: è i g'ã üd pura; è, dòpo kè kèi κ'ï ïa est i fati i g'ã köntâd sò be amô kèl kè g'ëra söcêdîd a l'invasâd e a i porsèi, i s'ê mètfic dre a pregã l'Gèsû dè 'ndâ via dè la sò règû dè lur.

Intât kè l'Gèsû l'salta det indè barka, kèl òm là, kè l'éra stac sota padrû a l' sò bröt diaol, a i a pregã dè püdfi sta insêm kon lü; lü, pèrò, l'g'a dis dè nò... è l'g'a dis isë pötôst: – Te vâ a ka tòa, vâ là d'i tò, è `köntègã sò a töc kèl kè l'Siñûr a l't'ã fac a te, è komâ l't'ã capâd a kör, inkö´. Kèl là l'è pò indâc è l's'ê mètfid dre a köntâ sò in gir pèr la règû d'i Des Sitâ kèl kè l'Gèsû l'g'ïa fac: è töc i n'na rèstaa sbalurdîc asë.

Riâd indrè amô sò la ria dè ke, ol Gèsû l'éra nêmo mia koi pe a l' söc, kè i g'a s'ê trac aturèn ü muntû dè set. È dè intramês a töc g'ê saltâd fò ü kapo dèla dutrina dè là, ü Çaiñr, kè apena kè i ã est a l'g'a s'ê bötâd so in sènöc'è l'g'a daa a pregãl:

– La me pôera scèta l'è a i öltèm. Vé sà te è stêndègã sura i tò ma, kè la sa salve è la ma skampe, maestro –. È l'Gèsû l'g'ê indâc idrè, kon dre a impö dè set kè i a skisaa sò dè töte i bande. Pò a òna pôera siura, malada sèmò dè dudès añ dè pèrd ol sò sang', è kè l'éra patîd asë sota tace dutûr è maiâd fò töt ol sò patremòne, sènsa g'uadèñağã nèğdöt, anse a sta piö pègo amô... sèntîd a di dè l'Gèsû, la s'ê kasada det indèlmês a töta la set, è dè dre la g'ã tokâd la sò tònègã dè lü. Kè la sa disia isë, det indèl sò kör: “Sè g'a rie a tokağã akâ adoma ü tokèlî dè èstît... me so a g'uarida”. Difati... manimâ, la fontana dèl sò sang' la s'ê sèkada, è le la s'ê sèntida adôs kè l'é-ra g'uarida dè l' sò mal.

Ma... pò a l'Gèsû l'éra sèntîd söbèt komâ òna forsa a indağã fò dè l' sò kòrp, è isë l'ã domandâd bèl volt là indèlmês a töta la set: – Ki kè m'ã tokâd la me tònègã, ke ...è? –. I g'ã rèspondîd i sò kè l'g'ëra aturèn: – T'èdèrèt be a te κ'ï ta strèns sò dè töte i bande: è ta sirkèt “ki kè m'ã tokâd”... pò?! –. Lü pèrò l'sa ardaa in gir pèr vèd.

Alura, kèla pôera fomna là, töta timûr è trèmûr, kè la sia be le kèl kè g'ëra apena söcêdîd... la g'ê indaca amô là apröf', la g'a s'ê ingünikada so dèante è la g'ã köntâd sò töta la èritâ. È in buna fi, a l'g'ã pò dic isë: – Braa scèta, bèada te è l'ânima

tò: la tò fidüca la ta salva. È te, và in pas... pò stà g̃uarida dè 'l tò mal: tūrna a kam-pà in mès a la set sènsa fastöde –.

A l'éra dre amô a parlâ, kè dè la sò ka dèl kapo dutrina l'ria insâ èrgŭ' a dig̃a:

– La tò scèta l'è a morta. Dağa impàs a fa amô... a kèl tò maestro lé, è? –.

Ma, kōmbinasiû, 'l G̃esû l'ă sèntîd a lü kèl diskorsî là, è l'g'ă dic isè a kèl brao kapo dutrina: – İğa mia pura te, İğa adoma fidüca kompân dè prima –.

È l'ă piö ülfid dre nisû', fò kè Piero G̃akom è G̃oân. Riâc là a la sò ka dèl kapodu-trina... l'ă sèntîd ol bakâ dè kèi κ'î löcaa è i faa lamènt a olta us; è indâc dè det, a l'g'ă dic isè: – A fa pò, fi sò töt istö bordèl ke è piansî, è? La scèta l'è mia morta: la dorma apena –. Ma kèi là i s'è mèfîc dre a töl via pèr mat. A i ă kasâc dè fò töc, l'ă töld dre adoma padèr è madèr dèla scèta koi sò tri amîs, pò l'è indâc dè det indè' stansa indokè g'éra là la scèta... è là, capâd indi sò ma öna ma dè le... a l'g'ă dic isè “Talîtâ kum!”, kè pèr notèr a l'völ di “Scètèla: me ta dig̃e dè lèa sô”. È söbèt la scèta l'è lèada sô... pò la s'è mètida dre a kaminâ, kè la g'éra pò i sò bèi dudès añ.

A i è stac ñak töc isbalurdîc asè. Ma 'l G̃esû l'g'ă rèkomandâd kè pèr impö nisû' i vèñês a saîl (tat... i g'avrês ña krèdîd nisû': è alura, i krèdês pör kè la durmia!) pò l'g'ă fac portâ là èrgföt dè maiâ. Difati, nigŭ' n'n'ă piö ña parlâd.

6. E INDAC IVIA DE LA, OL G̃ESU

l'è èñîd insâ a 'l sò paîs kon dre i sò amîs: kè isè, l'ăvrâ pò parlâd a dè töc i sò laûr kola sò madèr è i sò parèc, dè kapîs impö be öna olta buna... è mètès pò töc ol kôr in pas.

Riâd ol sabbat, a l's'è mètîd dre a fağa prèdika in sala dutrina, è tace kè i a skol-taa i rèstaa inkantâc, è i sa disia isè “Dè kè banda g̃a èñèi pò töc kèi laûr ke a lü ke... kè rasa dè sapiènsa ela kèla kè l'sa troa det, è? È i mirâkoi kè g̃a èñèrès fò d'î sò ma, pò! Èl mia ol marèngŭ, scèt dèla Maria è dèl Gosèp, in ka kol G̃akom ol Gosèp ol G̃üda 'l Simû... pò m'kòñdèrai mia be pòa tôte i döne dè la sò ka, no-

tèr... è?". È a la fi, pötôst dè kontëc i rëstaa a skandalisâc dè lü, pèr pura d'ġġa dè bröte skonsèġuènse... koi prec, i faresë, è i sò skriâ.

Ma 'l Ġesû, sènza trala tat longġa, l'ġġa disia bèl car: – Ġ'ê mia dësprese, pèr ü pro-fèt... sè mia prima pröpe a 'l sò païs, in mès a i sò parëc è in ka sòa! –.

Kè isë l'ġ'ă ña riâd a fa dèi bèi mirâkoi, là, fò kè ġuariġa tri o kuartèr malâc; è l'rëstaa impö a mal dèla sò mia fidüca dè lur là in païs (ma, a ardâ be... a n'na man-kaa mia, dè ġuaridûr, là aturèn).

L'indaa in ġir piö tat, dokâ, pèr i païs visî, è l'prèdikaa.

Ü de, trac insêm i sò dudès... l'ă skomënsâd a mandai fò a du a du, a kasâ via diâoi. A l'ġ'ă urdënâd dè portâ dre nèġota pèr ol vias, fò kè ü bastû: ñè pa ñè spòr-ta ñè palanke, è amô amô i sâkoi, ma dò tònèġe nò. A l'ġġa disia isë:

– Oñe banda kè indî det indöna ka... stî pò là finakê kambî païs. Ma, sè indü pöst i va capa là nisü ñè i va da skolt, otèr indî via a söbèt, è sġürliġġa so a la sò polvèr dè sota i òsc pe, dè fa èd kè ġġa purtî via nèġöt, votèr: è i sa 'nkrède pò mia tèra santa, là! –.

Pò, i dudès a i ê partîc, è i ġġa prèdikaa dè konvèrtîs, i kasaa via ü muntû dè diâoi, i uncaa sö kol öle dè bènèdisiû tace malâc, pò i n'na faa a ġuarî.

L'ă sèntîd a köntâ sö èrġöt dè 'l Ġesû akâ 'l rè Èröd Antepa ol Tètârâk, scèt dèl Èröd ol Ġrand; kè ormai ol nòm dèl Ġesû l'éra dèentâd kònösisd in ġir... è kuakdü' i disia “A ġ'ê rësüsität d'i morc ol pòèr Ġoân kè l'batësaa... è l'ê pèr kèl kè l'ġġa ria a fa i sò bèi mirâkoi”. Dèi otèr i disia invece “A l'ê amô l'Èlfî turnâd indrë”. È dèi otèr amô “L'ê ü profèt amô a lü kompân dè kèi d'öna olta”.

Oi Èröd, lü, a sènt kèi laûr lé, diolte l'disia a lü isë “A l'ġ'ă dè ès kèl pòèr Ġoan-batesta kè ġ'ö fac têa so 'l ko me... kè l'ê èñîd indrë d'i morc”, è diolte “Ma... sarâl pò posibol?”. L'Èröd difati (...m'l'ă a sa dic) a l'éra mandâd a arèstâ ol Ġoân, è l'è-ra fac mèt in kadene indöna d'i sò prësû... pèrinviâ dè l'Èrödîada kè lü l'ïa spusâd: öna sò neuda, moër dèl sò fradèl capâd (l'Èröd Felëp sö a Roma), è kè 'l Ġoân a

l'g'a disia isë, a lü: "Pèr lège... a l't'ê mia pèrmètíd dè tò sö la moër dèl tò fradèl, fi-nakè l'ê iv lü". Pèr ü laür isë, ol Èròd a l'g'a ülia mal a l'Goân, è l'vülia stòpağa fò la boka; ma l'sa askaa mia a kopâl, pèrkê l'g'éra a pura dè lü, è anse... sikome kè i a kòñòsia kè l'éra ü santôm è onèst, ol Èròd i a difèndia ak, diolte, pò l'g'a daa skolt in tace d'otèr laür è i a faa a ontera.

Ma g'ê saltâd fò l'okasiù faca sö apòsta, kèla olta là kè l'Èròd a l'kömpia i sò añ è l'ã fac da ü bankèt dè rè pèr i sò prèncepe i sò öfècai pò i òm kè köntaa dèla G'alelea... Riada det indèl salú la sò scèta dèl'Èròd'fada, l'ã balâd là dènâc a töc, è la g'ê piasida asë a l'Èròd è a kèi kè maiaa è biia kon lü. Alura l'Èròd a l'g'ã dic isë a la scèta: – Sirkèm a me kèl kè ta n'n'et vòia te, è me ta l'do – Pò, anse, l'g'ã gürâd isë, ñak: – Kualessèase laür kè ta ma sirkèrèt, me ta l'dorò: l'fòs ak mèl ol me rèâm!

La scèta l'ê kurida là söbèt dè la sò madèr a domandağa "kosè g'õi pò dè sirkağa, me, è?"... è kèla là la g'ã rèspondíd isë: – Ol ko dèl Goân, kèl kè l'batèsa; kè dòpo, ta l'do me a te... ol tò mèl rèâm –. A l'ê turnada là dè korsa dè l'Èròd, pò la g'ã dic isë: – Me öle kè ta ma portèt ke söbèt indü'laamâ ol sò ko dèl Goân, kèl kè l'batèsa –. L'Èròd, abekê dèntâd ismört è ñèk asë, pèrò, pèr ol sò güramènt kè l'é-ra fac là dènâc a töc, l'ê mia stac bu dè diğa dè nò. È dokâ... l'ã mandâd là söbèt ü bòia kol urdèn dè portaga lé l'ko dèl Goân. Kèl là l'ê indâc là, a l'g'ã tèad so l'ko a l'Goân là sö l'pòst, è g'l'ã portâd là det indü'laamâ d'arsènt a la scèta: è la scèta g'l'ã pò dac a la sò madèr.

Dòpo, i sò amis dèl Goân, èñic a saî ü laür isë, i è indâc là a tò sö ol sò kadaer è i ã mètid det indöna tomba... sènsa fağa saî indoe a l'Èròd, ñè a i sò sgèri è kortesâ; è isë kèi là i püdia be a ĩga pura. Lur invece i g'éra la sò buna fidüca dè l'Sinûr, kè i avrès mia bandunâd det là a marsî, ma rèsüsität insèm a i sò sanc profèc, a l' sò momènt göst; è nvece l'avrès pağâd lü dè gösta moneda kèl iskifüs dè rè (...l'g'a pènsèrà pò l' sò misër, a fağa ön'otra fèsta: l'öltèma)!

A l' sò tep... i dudès misiunare i s'ê troâc amò töc insèma kol Gèsù, è i g'a köntaa

sö töt kèl κ'í g'éra riâd a prædikâ è a fa. È lü l'gå disia isë: – Dêm kon me, otèr... indü kantû indokè m'pöl istâ impö dèspènotèr, è pusì ü falí –.

Kè, i éra tace è pò tace kèi kè èñia è kè indaa, aturèn a lur... kè lur i g'éra piö ña 'l tep dè maiâ èrgota. È dokâ, sö la sò barka i s'è inviâc ilâ vèrs ü kantû impö fò dè ma è riparâd. Ma sikome kè i ã esc a partí via, tace i è pò èntrâc sö indok'indaa: è a pe dè tace país i è kurîc ilâ è i è riâc là a prima dè lur. Isë, l'è saltâd so, è l'ã est là ü bèl muntû dè set: è l'sa n'è dac impö a pènsër, κ'í g'a sòmèaa tate pefre sènsa pastûr. Alura, l's'è mètîd dre a prædikağâ tace bèi laür. Ma, isë, g'è èñîd a tarde... è i sò amîs i g'è indâc là apröf'è i g'ã dic isë a lü: – Te, àda kè 'l pòst a l'è pròpe fò dè ma, è l'è a bèl è tardèlî: làsèi indâ, dokâ, màndèi via... κ'í ağe fò aturèn in kampaña è indí país, a krompâs èrgöt dè maiâ –.

Ma lü l'gå fa a lur: – Diğa otèr èrgöt dè maiâ, pötöst –. I g'a fa: – A... è m'g'avrè-sèi dè indâ in çir notèr... a komprâ dösèn[to]mela frank dè pa, dè dağâ dè maiâ notèr a töc... diğèt dèlbû? –. A l'gå domanda:

– È kuace pa g'í lé a portada otèr, è? Indí fò impö a ardâ in çir –.

È kèi là i sa infurma, pò i g'a dis isë: – A, sik pa è du pès, ke sota ma –.

Alura, l'gå da l'urdèn dè fa sèntâ so töc a cirkol sö l'èrbèta. I sa sènta so a skua-dre dè sènto dè ke, dè sinkuanta dè là. Lü... l'capa indi ma i pa è i pès, a l'varsa sö i sò ög a 'l cel, a l'bènèdès ol maiâ, l'iscèpa sö i pa è g'í da a i sò amîs dè da fò; pò l'fa da fò a tokèi akâ i du pèsî, intrâ töc. È töc i ã maiâd asë, pò anse... sa n'è trac sö amô a ü des sèstí dè tokèi ansâc, finakâ d'i pès. È mè a di κ'í püdia ès ü sikmela pèrsu-ne, a ög è krus, kèle kè i ã maiâd la sò part. Ma, ñè s'i fös istâc siksènto adoma o sinkuanta... sèntâc so sik a sik: pèr votèr kambieràsèl mağare èrgota, a?

Apèna maiâd, l'ã fac saltâ sö dè frèsa i sò in barka, è i ã mandâc inâc a spètâl là dè kèl'otra banda dèl lağ, vèrs a Bèsâèda, intât kè lü l'avrès salüdâd la set. Pò, sa-lüdâd a kuak manere, sènsa dağâ korda a i sò imprèsiû dè kèi κ'í sirkaa dè kariğâ det vèrgöt a la so, dè manera... lü l'è sparîd sö impö a 'l volt a preğâ.

A l's'ê fac fosk... kompân dè nòc, è la barka dè kèi là l'éra amò 'là in mès a 'l laq̄. Fènîd dè preġâ è partîd a pe, lü l'éra là dèpèrlü' a kaminâ sö la ria, è dè là i ã esc, kè i éra bèi stöf dè remâ, kol vènt kuntra... A ü bèl momènt, kè l'ê turnâd a scarîs fò ü falî, l'ġa s'ê portâd inkontra... a kaminâ sö l'akna. L'avrès püdüf a tra drec, è pasa-ġa inâc è riâ là prima lü dè lur; ma l's'ê pròpe fac vèd a kaminâ sö 'l laq̄: è kèi là i sa inkredia dè èd ü sperèt... è i s'ê mètic dre a usâ dè strèmese töc, kè töc a i ã pò a est be. Ma l's'ê fac sènt söbèt a lü, è l'ġ'ã dac sö la us isè:

– Sö, forsa, dokâ: so me: mia pura... otèr lé –. Pò l'ê saltâd det indè barka pòa lü, è l'vènt a l'ê kalâd so, insêm a' spaènt. Ma intât, kèi là... i ġ'éra amò in kòrp òna bèla südisiû, intrâ kèi laür lé, è intrâ k'i ġ'éra ñemô dè kapiġa det nèġġot indèla fa-cènda d'i pa è d'i pès: kè, dè kòr è sèrvèl... a i éra ñemô mia fi asè.

Fènîd dokâ dè strèersâ fò 'l sò laq̄, i è riâc là a Ġènèsarèt è i ã tokâd tèra là, pò i ã pasâd fò la nòc a durmî kuak ure là. A la matina dòpo, pèrò, èrġü' i ã esc è kòñòsic söbèt: è dokâ, pèr tóta la rèġü indokè i sèntia kè l'éra là, i ġa portaa là i sò malâc, akâ in barèla. Òne banda kè l'indaa, tat det in sitâ o in paîs kuat fò pèr i kasine... i faa piasa koi sò infirèm... è i a preġaa dè püdü tokaġa ak adoma ü kantunsî dèl sò mantèl: kè tace dè kèi k'i a tokaa i rèstaa a ġuarîc, gösto kompân dè kèla fomnèta là dè l'otra olta (è kompân k'i ġa krèdia kei kè sa daa dè fa pèr tokaġa la fransa a la tônèġa dèl kapoprèt kuando kè l'faa l'öfese).

7. ÒNA OLTA, ĠA S'Ê FAC ATURÈN IMPÖ

dè faresè è kuakdü' d'i sò skriâ, èñic insâ apòsta dè la kapitâl, è i ê stac lé a ar-daġa infina kè i sò amîs dè lü i sa laaa mia so i ma pèr maiâ, è dokâ i maiaa dè sunî, mia pür (ma i ġ'ã mia dic “kompân dè te!”). Kè... i faresè in partikolâr, ma skuase pòa töc i güdè, i maia mia sè prima i sa laa mia so be i ma, dre a la tradisiû d'i sò antènâc; pò, dè piö amò, a turnâ indrè dè 'l mèrkât i maia mia sènsa laâs so be prima i bras fina a 'l ġombèt: tata salüte, mia 'doma èdükasiû, nè. Pò, ġ'ê amò a

ü sfrac dè laûr, kè lur i ä imparâd d'i sò èci è κ'í g'ǎ dè osèrvâ, komâ prèsempe dè laâ so isë isô è bicër è karafe è vasèlâm dè ram pèr la tâola.

Kèi faresë è skriâ là, dokâ, i g'ǎ domandâd: – Te: è kèmanera, pò, i tò amîs ke i sa porta mia sègðnd la tradisiû d'i antènâc, è... ma i maia 'l sò pa koi sò ma mia nè-te, a... te? –. È l'g'ǎ rèspondîd isë:

– Ma otèr... sa 'nkrèdí dèlbû kè l'è l'akua kè laî so i bicër è i ma, a fa dèntâ pür kèl kè bîf, è mia 'nvece la 'ntensiû dè 'l kôr kè l'biv, a rèkoñòs ol règâl dè 'l Siñûr è spartîl sô... a? Gÿsto dè otèr, lepèrû a dò lèngfæ, l'ǎ profetâd bènone l'Isai dre a kèl kè g'ê skriîd so det indê Bibia “Kèla set ke la ma unura kola sò lèngfua, ma 'l sò kôr a l'ma sta a la largâ. È isë i ma fa tate rièrènsè è cèremõne a ôfo, è intât i fa imparâ tace üsi ôbliqatòre kè i ê adoma parër dè òmèñ”. È pròpe isë, otèr... lasî in banda i sò komandamènc dèl Siñûr... è sa tèkî dre a i òste tradisiû d'i antènâc! Mai lèsîd sò be otèr, ol urdèn de tèaqa via nègõt a la lège kè 'l Siñûr a l'g'ǎ dac a 'l Mosè... è de suntaqa dre nègòta, a? A m'völèi fa sò du kõnc, è? –.

È l'g'a disia amô isë, prèsempe: – Otèr bèatû, isë a la bunadèdio skancèlî fò ol sò komandamènt dèl Siñûr... pèr fisâ a 'l sò pòst la tradisiû kè disî otèr. Ol Mòsè, lü, l'ǎ dic isë “te unûra ol tò padèr è la tò madèr”, è finâ a “ki kè fa ingòria a padèr è madèr a l'see kastigâd kola mort”. È otèr invece disî kè sè ü l'g'a dis isë a 'l sò padèr o a la sò madèr “kòrbân: kèl kè g'ǎvrès dè dat a te l'õ fac dèntâ òfèrta santa a 'l Dòm”... a l'pöl piö daqèl a 'l sò padèr è a la sò madèr, kuando κ'í n'n'ǎ 'mbisõñ. È isë, pèr la òsta bèla tradisiû... otèr iskancèlî fò la sò paròla dèl Siñûr: kèl kè l'ǎ fisâd lü sò 'n cel, pèr kèl κ'í fisâd votèr in tèra... otèr kè 'l Mòsè, sura o sota 'l Sînai! Pò, dè 'nturcade isë bèle... m'na 'ndi a ultâ sà nê poke amô! –.

Dòpo, kè l's'è trac insèm impò dè set, a l'g'ǎ dic isë a tòc: – Iskultim a me, otèr, è sèntim be. A g'ê nègõt, dè fò dè l'òm, kè a indaqa det a l'òm a l'fa dèntâ spork ol òm è 'l mond. Ma pötòst... l'è kèl kè e fò dè l'òm, kèl sé kè l'ispurkisuna sò è l'òm è 'l sò mond dènâc a 'l Siñûr. Ki kè òl sènt... a l'kapese ak, dokâ –.

È dòpo det in ka via dè la set i sò amîs i a intèrpèlaa sönkêl èsèmpe là. È lü a lur:

– A: pòa otèr si amô sènsa komprèndòño? G’á riî mia sò a kapî kè töt kuat kèl kè dè fò l’òm a l’sa porta det, a l’kasa so... a l’pöl mia fa dèentâ l’òm impür’: kè l’g’a a mia det indèl sò kör, ma adoma so in pansa, pèr fènî pò fò amô, det indè latrina?

È isè, l’vülia di kè a ĭg’a fam è stòmèg’ a s’pöl maiâ dè töt, sènsa òfènd adoma è pròpe pèr kèl ol Siñûr. Pèrô, l’g’a disia amô a isè:

– L’ê kèl kè sbòga fò dè l’òm... kèl, pròpe, a impiastrâ sò l’òm è l’ sò mond. Pò kapim be, otèr. Dè det dè l’òm, dè l’ sò kör dèl òm a l’ve fò i pensër katív è i bröte òie sura i otèr... è l’ robâ, ol kopâ, è l’ trèskâ, pò i brame dè solc... i katie rie è l’imbròi, ol trèsendâ è la nvidia è l’ bèstèmiâ, i söpèrbie è tôte i pòrkade è siemade dèl mond. Töc bröc laür kè sbòrña fò dè l’ sò kör dèl òm, pròpe, è kè i spurkisuna sò è òm è mond –.

Partîd iviâ dè là, l’ê indâc là indèla règû dè Tir è Sidû, è l’ê indâc dè det indöna ka, è l’vülia k’i a l’sès nisû; ma l’ê mia stac ü sègrèt tat long’: è dèlè mia tat öna fonna dè là, kè la sò scèta l’éra invasada, pòèrèta a le... a sentí parlâ dè lü kè l’éra là (è dokâ, i a kòñòsia sèmô impö a isè ilâ dèluntâ) l’ê èñida là a ingünikâs so dènâc a lü. L’éra pağana dè rèligû è serofèneca dè rasa. È i ã preğâd dè kasağ’a via ol sò diaol fò dè la sò scèta. Lü, pèrô, a l’ momènt a l’g’ã dic isè:

– Lâsèg’a l’ sò tep a i sò scèc dèl Padrû, dè maiâ a tâola, prima; kè l’va mia be dè tög’a fò dè boka l’ sò pa a i scèc... pèr bötağ’èl so a i kañî fò dè ka –.

Ma le l’ê staca pronta, ispirada dè l’ cel dè sigür’, a dig’a isè: – Pròpe, maestro èbrè; ma i kañî kè sta sota l’ taol i lapa sò a lur i miğle d’i sò scèc dèl padrû –.

È lü alura: – A, bèl, è ira. Pèr kèle paròle ke kè t’et dic, và pör a ka, te, kè l’ sò diaol l’ê sa bèl è fò dè la tò scèta –. Kèla là, turnada a ka l’ã troâd là la sò scèta bèla köeta indèl sò lèc, kè l’ sò diaol l’éra sèmô töld ol dèstürbo. È s’pöl di kè l’ê staca le a konvèrtí l’ G’èsû dè ès a ü profèt mondiâl, è mia adoma sò d’i èbrè è pèr i èbrè.

Pò, dè Tir a pasâ fò dè Sidû l’ê èñîd là amô a l’ sò lağ dèla Galelea, dè la banda

d'i Des Sitâ. Là, i g'ǎ portâd là ü pòèr òm surd è môt, è i a pregâa dè stèndigâ sura i sò ma sò 'l ko... dè faġa almeno sènt impò. Alura lü, trâcèsèl impò in banda, via dè 'l muntû dèla sèt, a l'g'ǎ puġâd sò i sò dic a i sò orège dè lü là, pò ko' 'mpo dè salia l'g'ǎ tokâd la sò lènġua, è, arsâd sò i ög a 'l cel, l'ǎ trac sò ü bèl rèspîr dè 'l kör (lù là l'sa fidaa ñèmô mia asě...) è l'ǎ dic isě: – Êffata! –. Kè l'völ pò di “Dèrvîs fò” (è lü l'disia mia cèrto apena a boka è orège, ma “dèrvès pò fò töt, a la fidüca dè 'l Si-ñûr”). È söbèt i sò orège dè lü là i ġa s'ê dèvrîde fò, è ġa s'ê dèsligâd fò ol sò ġrop a la lènġua: tat kè l'ġa sèntia è l'parlaa normâl amò kompân dè prima.

A l'g'ǎ urdênâd a tîc dè diġel ña a nisú: ma, ko' 'mpîö (kon in piö) lü l'koman-daa, è piö tat kèi là a prèdikâl fò; è a 'l kolmo dèla sorpresa i portaa fò la us isě: “A l'fa indâ töt be a 'l sò pòst, a l'ġa fa sènt a i surc è l'fa parlâ i möc!”.

8. È SÈMPÈR A KÈLA, ÖNA ĠRAN MÖCA DÈ SET

traca 'nsêm fò dè ma, è nèġt dè maiâ, in prâtika. Alura l'cama sà i sò amîs è l'ġa fa: – A sto mal, pèr tötâ kèla set ke: l'fa tri de kè i è ke kon me, tace: è i g'ǎ dre piö ña nèġt dè maiâ. Sè i mande via a dèsu' i ma borla a 'n tèra pèr la via, kè tace i ve a dè luntâ –. I sò i ġa fa: – È s'farèsèi komê, pò, a impiènni sò kon vèrġt ke indü' dè-sèrt, è? –. Ma, èrèi pò mia sèmô proâd öna olta? È pör...

È lü a lur: – Kuace pa ġ'í lé otèr, è? –. I ġa dis isě: – Sèt, det töt –.

Alura l'fa sèntâ so tötâ la sò braa set là in tèra, pò l'capa indi ma i sèt pa, a l'ġa dis sò sura ol sò bèl ringrasiamènt a 'l cel, i a scèpa sò a tokèi, pò ġ'í da a i sò dè da fò: è lur ġ'í ǎ dac fò a la set. I ġ'éra là a куак pèsî: è lü, bènèdîd sò a kèi, l'ǎ fac da fò pò a i pèsî. A i ǎ maiâd tîc asě, è i ǎ trac sò a ü sèt ispòrte dè tokèi ansâc. I sarâ stac ...ü kuatèrmela pèrsune, staolta: i ǎ salüdâc impò a la svèlta, l'ê saltâd det in barka koi sò amîs, è l's'ê portâd ilâ vèrs a Dalmanüda.

Dè kèle bande là, i ġ'ê indâc inkontra dèi faresě, è i s'ê inviâc là a dèsküt' kon lü, è i ġa sirkaa ü sèñâl so dè 'l cel, pèr mètèl a la proa. Ma lü, kondü' rèspîr bèl fond,

l'ã dic isë: – Kuandomai kèla rasa dè set ke ëla (mia) dre a sirkâ sèñai, è? Va digë me kè, a òna rasa dè set isë... gja sarâ ñè mai (dac...) ü sèñâl kè l'gja indagë be –.

Pò i ã pièntâc là dè bröt, è l'ê turnâd dè là sönkèl'otra ria.

Kon töt ol sò pa κ'i éra lasâd indrë, i sò amîs i g'éra dre sul kè òna куак меке, sò la barka; è intât kè lur i gja pènsaa gösto a 'sta kômbinasiû è i g'éra mağare a òia dè kasâ so èrgöt, a rèrnâ... lü l'g'ã dic isë: – Stî pò atênc be, otèr: stîm a la largja dè 'l sò lèât dèl Èrôd... è pòà dè 'l lèât d'i faresë –.

È lur a dis isë: – A nò, nò: инкó' m'g'n'ã pròpe mia ke, dè 'l pa dè kèi fornër lé kè ta digët te! –. A l'sa n'ê rinkorsîd, è l'g'ã dic isë, amô:

– Kosè tontoñî a fa, dè ĩgja mia ke 'l pa asë, otèr... è? Ö bèl è est, me: g'ĩ ñèmô dè kapî: g'ĩ pròpe det ü sòk, mia ü kôr, è! Koi ög, sé: ma sènsa èdègja è koi orège sènsa sèntègja. Sa règfordî mia dokâ куанкè v'ö scèpâd sò sik pa pèr i sikmela куате sèste dè tokèi ĩ katâd sò dõpo? – I gja fa: – Des... sé –. È lü:

– Pò куате, dopo kè n'n'ö scèpâd sò sèt pèr куатèrmela... è? –. – Amô sèt, sé –.

È l'ã pò tèâd kört: – È dokâ 'ntèrèsis dè 'l me, dè pa, otèr! Ma... sè ma kapî ñèmô mia, alura pòèrèt a me! –. Lur là, pèrô, i éra pròpe mia ñèmô pronc a pènsâ sò κ'i g'éra semô dre ol so pa göst: lü; mia adoma kèl kè l'fa mela pa kon vü.

I ria là a Bèsâèda, è là i gja porta là ü, örbo, è i a preğa dè tokağel adoma. Alura, lü l'capa sald ol pòèrèt pèr la ma, i a porta apena dè fò dè 'l país, a l'gja mèt sò ü falî dè salia sura i sò ög, pò l'gja fa 'ndâ dèrnâc i sò ma, è l'gja domanda:

– A èdèt pò èrgöt, te, è? –. È kèl là, arsâd sò bèl drec ol ko, l'gja rèspond isë:

– A ède, sé... dèi pèrsune, là in fond... me ma par: akâ sè me i ma sòmèa pötôt tate piante kè sa möv –. È dokâ l'sa règfordaa amô i piante è i pèrsune... dè prima dè dèntâ örbo; ma 'ntat a l'vèdia mağare ñèmô mia be 'l Gèsû.

A l'gja stènd sura i so ma sò 'l ko amô òna olta: è isë l'gja èd pò be dèltöt', tat dè isî, komâ dè luntâ. È isë i a manda a ka sòà; ma l'gja dis dè pasâ mia det in mès a 'l país, sèdèno l'g'avrès vüid adoma kè roñe koi faresë. Koi sò amîs, ol Gèsû l's'è in-

viâd ilâ pèr i paîs aturèn a la Cèsèrea dèl Felèp; è intât κ'í 'ndaa [*κ'índaa*] ilâ, l's'ê mèfid dre a intèroçai a 'sta manera κε:

– La set... dígèi kè so ki, pò, me, è? – I sò i g'ǎ rèspondíd: – Èrgfú'í dis isě kè ta set amò ol Goân, kèl kè l'batèsa; èrgfú'í l'dis kè ta set amò ol Èlî... o sèdènò amò ü dè kèi otèr profèc kè g'ê stac –. A l'g'a domanda piö car amò:

– È otèr, pò, disí kè so ki, me... ki soi pò me pèr votèr, è? –.

A l' g'a rèspond ol Piero: – A sé: te ta set ol Gèsù, o' scèt dè òm inviâd insâ è on-síd sò dè 'l Siñûr pèr salvâm töc notèr! –.

È 'l Gèsù a lü: – È brao Piero: bèâd te è l'âanima tò. Pèrò, mèi kè ta l'köntèt mia sò tat, aturèn, pèr intât, te –. [A m'vèdèrà, pò, a l' sò momènt bu...]

Dòpo, l's'ê mèfid dre a prèdiga isě:

– Pèrkê... prima toka pròpe, êkola, kè o' scèt dè òm krist dèl Siñûr a l'patese asě... kè l'see rampòñâd dè bröt è skartâd d'i èci, d'i kapi prec e d'i skriâ... kè l'see infin'a tradíd... è kopâd fò: ma pèr turnâ iv amò a l' sò tèrs de, nè! –.

A l'éra ü diskorsí pötöst car è krüd: è dokâ 'l Piero l'ǎ trac in banda 'l Gèsù è l'g'ǎ impö baiâd dre, dè invèntân piö fò, è bötai mia so isě dè morâl. Ma 'l Gèsù... turnâd là söbèt in mès a i otèr, a l'g'ǎ baiâd dre lü a olta us a 'l Piero... è l'g'ǎ dic isě, intât kè g'l'éra amò dè dre: – Pâsa via dè me, te... bröt sèrvidûr dè diaol, kè adês ta rèsü-nèt è ta sèntèt adoma dè pòèr òm, è sèmò piö dè amís dèl Siñûr! –.

[“Öt pasâm innâc, te... è dim te a me kèl kè g'ǒ dè fa o mia, è?! Stâm dre a me, è 'mpàra, te... sè ta ö' (öt/ölèt) salvâs”.]

È dòpo, ön'otra olta in mès a la set koi sò, a l'g'a disia sò amò töc kèi laûr κε:

– Sè èrgfú'í vól vèñèm dre a me, a l'g'ǎ dè lasâs indrè lü, pò tö sò la (sò) krus kon me, è isě stam dre a me. Kè, kèl kè l'völèrà tènès dè könt lü è pasâm inâc a me... l'fènesèrà kol pèrdèm me è pòa pèrdès dèltót', pròpe. È invece kèl kè l'sa pèrdèrà dre a me è a l' me vangél, kèl sé kè l'sa salvèrà. Ga n'vèñèràl iskarsèla kosè dè bu a ün òm, a g'uadèñâ akâ 'l mond intrèg... sè l'sa pèrd lü, è? È darâl pò kosè a la fin-

fî... ак а ĭġa töt ol mond kè l'ê sò dè lü, ma a ĭġa dè mör, lü, è? I a krompèrala amô kon kosê... la sò eta? Rèġfordis be, me v'l'õ a dic bèl car. Ki kè farâ finta dè ĩm mia sèntîd a di kèi laûr ke... è l'farâ finta dè kõñòsèm ñak, in mès a kèla bröta rasa ke dè malfidéc è пок dè bu... kèl l'avrà mia kõñòsîd è mia skoltâd o' scèt dè òm mandâd ke a salvâ; pò, ġuai a lü, pòèrèt a lü, a 'l sò de sant kè scèt a l'veñerâ so indèl isplendûr dèl sò padèr, dèl Siñûr, indèl sò trèbünâl è koi sò ângèi! –.

Pò l'ġa disia a isě, amô: – Va digé me, è l'ê ira... kè ġa n'ê ke kon notèr a dè kèi, kè... ак а ĭ pèrdîd töt pèr vèñèm dre a me, i mörerâ mia prima d'ĭ est dè iv a riâ sà èġfõt a la ġranda, dè la sò potènsa dèl Siñûr! –.

9. SES DE DÒPO, L'Ā TÖLD DRE OL PIERO

ol Ģakom è 'l Ģoân è i ā portâc iviâ dèpèrlûr, impõ fò dè ma, sò a 'l volt: è là l's'ê trèsfurmâd töt sota i sò õġ dè lur. I sò èstîc a i ê dèentâc isě biank è löminûs, kè nèġfõt è nisû' kè laa so ke a 'l mond a l'sarês bu dè fa kompân: insoma, proe dè cel ke in tèra! Pò, ġ'ê komparîd là ol Èlî kol Mòsê, kè i parlaa kol Ģèsû.

Alura, l'ġ'â dic vèġfõt ol Piero, a 'l Ģèsû: – Öö... maestro: kè bèl a sta ke isě, pèr notèr! Adès... notèr tri... m'va fa sò tri bèi tabiôc... ü a te, ü a 'l Mòsê, ü a l'Èlî –.

A l'sia [*i a l'sera*] pò be ña lü kèl kè l'kõntaa sò, nè: mia kè l'ès kapîd kèl kè l'püdia söcèdèġa, so là a la kapitâl, dre a i sò diskõrs dè lur là; kè lur invece i éra a tõc tri impõ piõ sò l'ispaènt koñê kontènt, o padrû dèla situasiû. Ģ'ê pò riâd insâ a ü neolõt... kè i ā kuarcâc det indê sò nèbbia, è dè 'l neol ġ'ê pasâd fò õna us isě: “Kèsto ke l'ê ol me scèt prèferîd: iskultîl, pò, otèr!”. È söbèt dòpo, dè bõt, a ardâs in ġir a i ā piõ est là nisû', fò kè 'l Ģèsû kè l'éra amô là kon lur... töt normâl.

A indâ so a 'l pia, dòpo, ol Ģèsû l'ġ'â rèkomandâd dè kõntaġa sò a nisû' kèl κ'î éra est, finâ a 'l de kè o' scèt dè òm mèsia l'sarês turnâd indrè d'i morc. È lur tri i ê pò stac a i sò urdèñ; ma intât i sa domandaa ülièl di kosê, pò, kèl turnâ indrè d'i morc là. Alura, i ā pò tõlda sò isě, a la larġa: – Kom'ela, pò, kè i skriâ i dis isě kè

prima mè kè l'veñe so amô l'Èlî, a... pò, dòpo...? – Perô, i s'ê mia askâc a diçâ car, kèi tri là: “È èrèl pò mia sèmô êñîd so kon te... là dè sura, pront, a?!”.

È lü l'g'ã rèspondîd: – Cêrtosa! Prima l'g'ã dè ês mètid a pòst töt kompân kè dis ol Èlî è kompân kè g'ê skriîd so det indè Bibia: kè scèt dè òm a l'g'ãvrâ dè patî asê è dè ês iskisâd sota i pe. Me va diçê, anse: pròpe, kèl Èlî lé l'éra a sa turnâd so, è i g'ã a fac töt kèl κ'î ã ülid ön'otra olta, töt kèl kè g'ê skriîd so dè lü –.

[À pò te a saî... sè diolte l'parlaa, a κακ manere, dèl pòer batèsadûr.]

Turnâc so là d'i otèr növ amîs, i ã est là aturèn a lur ü karèt dè set è ü κακ iskriâ κ'î dèskütia kon lur. A èdèl, i sò è la set i ê stac kontêc asê, è i ê kurîc là a salüdâl.

Lü l'g'ã domandâd: – Si pò dre a dèsküt' dè kosê, kon lur là... è? –.

È ü dè mès a la set a l'g'ã rèspondîd lü: – Maèstro, àda, t'ò portâd ke 'l me scèt, kè ü bröt isperèt môt ma l'porta via, fikèfoi i a capa è ma l'isbât dè sà è dè là, è l'ma fa scöma... l'ma mosa è l'iskrika i dec, è l'ma dèenta dè sas. A g'õ be sirkâd a i töt amîs ke, dè kasaçel via: ma i ê mia stac bu, lur –. È 'l Gèsû:

– Aa... pôera rasa dè set sènsa 'mpo dè fidüca! Fin'a kuando va suportèrâl, ol Siñûr, è pòda me ma tokèrà suportâv, è? Sà... portimèl ke a me, 'sto scèt –.

È i g'ã portâd là. Ol sò diaol... apena kè l'ã est dè isî 'l Gèsû, l'ã sbatîd töt o' scèt kè l'ê borlâd so in tèra è l'sa ridolaa sö, kola baa a la boka...

Ol Gèsû l'g'ã domandâd a l sò padèr dè' scèt: – Dè kuat tep gâ söcedèl isê, pò?–

A l'g'ã rèspondîd: – A... sèmô dè scètî: tate olte m'l'ã a bötâd det indèl fög è det indèl'akua pèr famèl mör. Adès dokâ sè te ta pödèt... fâgâ èrgöt almeno te: ìgâ kör pèr notèr, dàm òna ma!– È 'l Gèsû a lü: – Kom'ela, “sè ta pödèt”...? A κi kè gâ krèd... töt a l'ê pusibèl! –. È 'l sò padèr dè' scèt a röda è a olta us, là dènâc a töt:

– Me gâ krède, sé: te, pèrò... dàm òna ma a krèdègâ! –.

Ol Gèsû, a èd kè la set i sa muntunaa sö, a l'g'ã usâd dre dè bröt a 'l sò sperèt purkû dè kèl pòèr iscèt là: – Te, bröt diaol kè ta fe(t)ol surd è 'l môt... sèntèm be, kosê ta diçê me: fila via söbèt dè lü ke, è tûrna piö ñè indrè! –.

È kèl là, a usâ è a sbatèl töt dè svièmènsa: ma pèrò l'ê a skapâd via, è i ã lasâd là kompân d'ü kadaèr: tat kè èrgfû'i disia isë "l'ê bèl è mort". Ma l'Gèsû i ã capâd sald pèr i ma, i ã trac impë: è kèl là l'ê stac sö bèl drec è sèntègâ è parla dè suèn töt normâl! Kè isë, pò, èrgfû'i disia "a i ã portâd indrè d'i morc!".

Dòpo, kuankè i ê stac dè det in ka, i sò amîs i g'ã domandâd, indü kantû:

– Te: kèmanera notèr m'g'ái mia riâd a kasagèl via, è? –. È l'g'ã rèspondid:

– Pòta: kèl gènèr dè diâoi lé, g'ê mia mèsò dè kasai viâ... sè s'pregâ mia asë, prima, sè s'g'ã mia dèlbû öna gran fidüca –.

Alura, i gâ dis isë dè fagâ imparâ a pregâ, pò: ma lü l'ê èntrâd sö κ'i ülia pötöst dèntâ bu dè fa mirâkoi bu mèrkât... è l'ã lasada boi là.

È partíc iviâ dè là, i indaa in gir pèr la Galelea, ma l'vülia mia lasâ tra insêm tròpa set, intât kè l'gâ faa imparâ amò èrgföt a i sò amîs. È l'gâ disia ακ, òñe tat:

– A, sé: scèt dè òm sirkâd fò dè l' Siñûr... a l'vènèrà mètid indi ma dè kèi κ'i a kopèrà ακ; ma, kopâd, a l' sò tèrs de l'turnèrà iv –.

È cèrtosa i kapia ñamò mia ü parlâ isë; ma i éra in fastöde a fal parlâ piö car.

Pò i ê riâc là a Kafarèn. Kuand kè i éra là dè det in ka, l'g'ã domandâd lü, pròpe:

– Alura, cicaraèv pò dè kosè dè isë importânt... dre a la via, otèr, è? –.

È kèi là, pèrò, adês i faa sito: kè i éra dèskütîd akâ ki kè dè lur a l'éra ol piö importânt... è ki kè l'g'ãvrês vüd ol pòst piö olt dè komandâ, dòpo.

Lü, sèntâd so, l'ã fac istâ atênc be töc i sò dudès, pò l'g'ã dic isë:

– Ki kè öl vès ol prim, ke dè notèr, a l'g'ã dè ês kompân dè l'öltèm, è ol sèrvidûr dè töc –. Pò, camâd là ü scèfî, dè kèi dè la sò ka d'i sò parèc dèl Piero, a i ã trac là indèlmês a töc, i ã capâd imbrâs, è l'g'ã dic isë a lur:

– Ki kè sa lasa capâ in bras kompân d'ü scèfî isë, êkola... ol padèr in cel a i a capa 'mbras lü isë. È ki kè ma capa me isë, kèl l'ê a lü ü brao scèt dèl Siñûr –.

Dòpo ü bèl momènt, dè pal in fraska, ol Gõân a l'gâ fa a l'Gèsû:

– Te, maèstro: m'ã est là ü tal... a kasâ via diâoi kol tò nòm dè te: ma notèr a

m'g'l'ă pò proebîd... sikome kè l'völ mia èñèt dre a te. M'ăi fac be... a? –.

Ma 'l Gësû: – Nègotafâc: g'ï mia dè proebigèl, otèr; kè, g'ê nisû' kè l'façe dè 'l be a me nòm... pò dòpo l'pöde parlâ mal dè me. Sè l'ê mia ü kontra dè notèr... l'ê dè la nòsta banda, l'ê 'l Siñûr a lasâl fa. È isè a ü kè l'ğa darâ ü bicèr dè biv a èrgú dè otèr... o adoma ak a ü scètí isè, pèr ol fato kè i a rèkòñôs kè l'ê sò dèl Siñûr... va digè me è l'ê ira, kè l'rèstèrà mia sènsa 'l sò premio. Ma pèrò invece ki kè l'g'ávra dac iskandol sul ak a ü scètí isè, kè pèr votèr a l'könta ña nègõt... è a kèi kè g'ă fi-düca dè 'l Siñûr kompâñ d'ü scètí 'ndèl sò papâ... kèl, a l'sarès mèi pèr lü k'i ға li-ğès a 'l kòl öna preda mülinera, pò i a bötès det indèl lağ. Sènti ke otèr... Te, sè la tò ma la ta e buna pèr da skandol, têtla so te, kè l'ê amô mèi pèr te dè rèstâ iv sènsa öna ma, koñê fèñî kon töte dò i tò brae ma a mör det indèla Gèèna, indèl fög kè brüsa sèmpèr. È isè, pò a sè l'ê 'l tò pe a portât a da skandol: tètèl so te, kè l'ê ü tòk mèi pèr te dè rèstâ iv a dè sòp, dòpo... koñâ fèñî bötâd so intrèğ koi tò du bèi pe... det indèla al dèl fög pèr sèmpèr. Pò sènti amô ke. Sè l'ê 'l tò ög a portât indü skandol, te kàètèl fò pèrtòkönt': kè, l'ê sèmpèr mèi pèr te dè rèstâ iv pèr ol rèñ dèl Siñûr kondün ög sul, pötòst dè ès bötâd det kon töc du i ög a 'l sò pòst... so det indèl fög kè sa smorsa mai... è indokè i èrèm i fa det gurgina. Kol fög, pò, mèrà sé èñ a töc mètíc a konfrönt; kompâñ dè la sal, kè l'ê ü bèl laür, le... finakè la g'ă è la da saür: ma sè èrgõt l'ê fat, è g'ê ñè sal buna dè dağà saür... l'ê adoma ròba dè brüsâ, mia dè rüstí è maiâ. Pèrkê, kola sal o sènsa, kol fög töc a g'ê dè ığa a kè fa. È iura, pò, a l'sarâ mèi pèr votèr dè ığa la òsta part dè sal, kè la va façe dèntâ oferte savride è gradide a 'l Siñûr. Pò sirkì a dè ès la sal buna ü pèr l'otèr: sèdèno, fög è basta. Otèr dokâ... ñğa pò sèmpèr impò dè sal buna a 'l pòst gòst, êkola, dè saí pò sèmpèr dè èrgõt dè bu; è stì mia piö lé a tèkâ beğà isè dè lok!

10. DÒPO, DÈ LÉ L'S'Ê INVIÂD ILÁ

pèr i pòsc dèla G'alelea è dè là dè 'l Gordá, è la set i g'á sa faa aturèn pòa là a muntû: è, komè sèmpèr, a l'g'á prèdikaa.

Òna olta, i g'ê indâc là apröf´dèi faresë, è pèr fağa ü d'i sò èsâm dè lur i g'á domandâd sè l'éra lècèt a ün òm dè kasâ via la moër. È lü l'g'á domandâd a lur:

– Kosè v'äl dic kosè 'l Mòsè a otèr, è? –. I g'á rèspond: – A: 'l Mòsè l'ma lasa skriv so òna lètra dè kondana, dè mandala via –. Ma 'l G'esù a lur:

– Èe! G'osto pèr ol vòst k'ör dè preda, l'ã mètid so kèl prècèt lé. Pò, kala adoma kè l'g'á daa o' stès pèrmês a i d'òne, a?! Ma, a 'l prènsepe dèla sò krèasiü ol Siñûr a i ã fac sò ü masc è òna fèmna... è isë in du i ã mètic insèma... indèl sò gardî: è l'ê pò pèr kèl kè amò adês ü l'lasa là 'l sò padèr è la sò madèr pò l'va insèm kola sò moër pèr fa ü k'ör sul è òna ka, kompãñ dè 'l sò padèr è la sò madèr, kompãñ dè l'Adâm è la Eva: è nègõt dè fòètî pèr la Eva, l'Adâm... dopo kèl kè la g'éra k'ombinàd! È dokâ, isë i è piö du amò kompãñ dè prima è kompãñ dè töc i otèr: ma i dèenta dò part k'í turna a fa ü 'ntreg, òna famèa, pèr lège dèl Siñûr kè i ã fac sò è mètic insèma. È alura, pò, kèl kè 'l Siñûr a l't'ã mètid insèma... l'ê mia sò öfese dè òm dè dèstèkâl fò, o no! Va l'digè me: l'ê isë a pèr i pagã: è pòa lur i n'na rèspondèrà kompãñ dè notèr, dèante a 'l Siñûr –.

È dòpo, intrâ dè lur sènsa set dè mès, i sò i g'á domandâd vèrgõt amò sönkèl laür là dè òm è d'òna; è lü l'g'á rèspondîd isë:

– Ki kè kasa via la sò moër è l'sa tra in ka ön'otra fomna, l'ê in debèt koi sò komandamènc dèl Siñûr, è pòa kola sò dona; è stès isë pòa la d'òna kè piènta là 'l sò òm pò la sa mèt insèm kondün otèr. Töt ke, êkola. È dokâ g'ê n'è kasâ via n'è kambîâ kè t'ène, a fağa fa sò du parlâ a 'l Siñûr o a robağa 'l sò mèstèr, finakè i è iv töc du. Sè pò ü d'i du, èdov, o pièntâd là o kasâd iviâ sènsa kolpa... sè l'g'á amò bisõñ ...kè l'ê mia bu dè sta pèrsòkönt' o l'g'á amò i scèc pisèñ... kèla l'ê ön'otra sunada, va parèl mia? Ma ña kèsto l'ê mia ü sög, pèrô: mè sta atènc, in kosènsia, ü, a tö mia

in gir ol Siñûr; è du, a inkadênâs mia sö a pès dè prima, ñè a öna lège ñè a öna pèrsuna. Me ma parèrès, amô amô... dè sta 'nsèma dè fradél è sorèla, êkola –.

Kom'a d'i otre olte, i gâ portaa là i scètí, i sò madèr, pèr fâgèi tokâ è bènèdî, è i sò amîs dè lü diolte i gâ usaa dre... tat dè piö sè g'n'éra det dè kèi piö sporκ, o brütí ...o èndikapâc: impó, dè skiâ κ'i dèstürbês ol maèstro (i pènsaa, lur), è 'mpó pèr das arie dè 'mportânc pòa lur. Staolta kè l'sa n'è rinkorsîd, a l'gâ n'ã üd a mal asè è skuase l'vusaa lü:

– Stî mia lé a tènèm a la largâ i scètí, otèr... è lasimèi vèñ ke apróf' pèrkê ol rèñ dèl Siñûr l'è 'l sò dè lur, è pèr set kompân dè lur. Va l'digè me, è l'è ira, kè 'l rèñ dèl Siñûr a l'capa mia det dè sigûr'set, κ'i a capa mia a lur, ol sò rèñ dèl Siñûr, kompân d'i scèc. È prui otèr a fağâ kapî a i scètí kè la sò mama l'è piö la sò mama, o kè 'l sò papâ l'è ün otèr. Lur i sa dè ĩgâ öna madèr è ü padèr, è i gâ n'ã asè –.

È isè, a n'na capaa pò sèmpèr in bras ü kuak, dè töc i kulûr, i a bènèdia è l'gâ mètia sö i ma sö 'l ko, dè fai sta be è krès brae.

Fò dre a la strada, öna olta, l'gâ kor inkontra ü tal, a l'gâ sa ingünika so dènâc, pò l'gâ domanda isè: – Kosè g'öi dè fa pò, me... pèr viğâ la eta pèr sèmpèr (*pèr ĩgâ sèmpèr veta kompân*) kè ta digèt te, è... maèstro sant? –.

È 'l Gèsû l'gâ dis isè: – A fa... ma camèt sant me, è... te? Dè Sant a gè n'è Ũ Sul in cel... è fò dè Lü nisú. Pò, t'i kòñòsèt be a te i komandamènc, o nò: kópa mia, làsa sta i sò dònè d'i otèr, róba mia, gúra mai ol fals kontra nisú, imbròia mia sö indèi afare, unùra padèr è madèr... èl vira o nò? –.

Kèl là l'gâ rèspond: – Maèstro: töc kèi laúr ke i osèrve dè pòs kè ð kapîd vèrgõt... semô dè scèt, me –.

Alura, 'l Gèsû l'gâ arda intrè l'amirâd è 'l tènèr (lü i a l'sa, sé l'è pjötòst ü sbrofû o ü 'ntregõt...) pò l'gâ dis: – Bèl. Ta manka ü laúr sul amô, te: và a ka, ènd fò töt kèl kè ta g'et dè tò, pò... dàğâ fò töt a i pòèrèc... è isè ta g'evrèt ü gran tèsòr indè banka dèl cel. Pò dòpo... èñèm dre a me, te, é via kon me –.

Ma, a kèl parlâ ke, kèl là l'dèenta töt prèokupâd è skür in faca, pò l'va via ñèk... sikome kè l'g'ǎ ü muntû dè ròba, lü. È sè l'éra èñîd insâ pèr dağâ èrgöt, a i pòèrèc o a l'Gèsû è a i so, pèr g'uadèñâs dèi mèrèc... a l'sè n'è pò a dèsmèntègjad a la svèlta.

[Ü bèl tøk piö tarde i so amîs i pènsèrâ sö: la sula olta kè l'Gèsû l'g'ǎ üd isè simpatèk ü fò dè lur, mai vest prima... l'è stac pèr ü pòèr isiòrasû dè suèn.]

Dòpo, l'Gèsû l'sa arda aturèn è l'g'a dis isè a i sò: – A sé, pò. L'è g'ran dèficèl... kè i siòre i pase det indèl rèñ dèl Siñûr, kon tóta la sò ròba k'i g'ǎ –.

I sò amîs... i è rèstâc asè, pèr kèl parlâ lé dè lü; ma lü l'éra sèmô dre a diğâ amô:

– Pròpe, scèc: a l'è dèlbû malfâ, a pasâ det indèl rèñ. È pötôst kè l'g'a pase det ü siòr kola sò ròba... l'pasa det prima ü kurdû dè pei dè kamèl indèl büs d'öna gôga –

È kèi là piö mèrvèac amô i sa disia isè, intrâ dè lur:

– Öö là... è sa salvèrâl ki, pò, alura, è? I morc dè fam, mağare?! –.

A l'kè, ol Gèsû l'g'ǎ ardâd bèl drec indî ög a lur, è l'g'ǎ fac:

– Pèrô, kèl kè l'è imposibol a l'òm... a l'è mia imposibol a l'Siñûr, nè: kè, a l'Siñûr töt a l'è posibèl. Töcimanere, me örês mia ês isiòr kompân dè tace kè ma n'kò-ñôs notèr, nè, a riağâ là dènâc! –.

Alura, l'g'ǎ dic isè ol Piero: – È... àda ke notèr, kè m'ǎ pièntâd là töt è m'ta s'è èñîc dre a te: a m'sèi bu pò dè pasâ det, notèr... a? –. È l'Gèsû a lur:

– Va diğè isè me, è l'è ira: g'è ñè nisú', kè l'äbe lasâd indrè ka fradèi sorèle madèr padèr iscèc kap barke pegre... tat o pok, pèr me è pèr ol me vangèl... kè l'äbe mia söbèt, in kambe, öna famèa a piö g'randa è bèla è tat dè piö... insèm a i sò brae dèfikoltâ è bastunade, fin'a l' tep dè la sò braa eta pèr sèmpèr: prope kompân kè g'è tokâd a l'nòst brao Gòb, kuando kè l'ǎ pèrdid töt e l'è rèstâd fedèl a l'sò Siñûr, kuntra töc. A 'sta manera ke, tace kè adès ke i sa 'nkrèd dè ês è i è tèñîc pèr kèi kè (v)al dè piö, a la finfî i sarâ tace nisú'; è tace kè adès i sa inkèrèd è i otèr i g'a dis k'i val nègöt, a la finfî i sarâ lur kèi kè kònta dè piö dèlbû –.

[Buna pèr siòr è pòèrèc?]

Intât kè i éra dre a indâ sö a la kapitâl, ol Gèsû l'indaa dênâc dècîs, è i sò impö indrë, impö sö 'l pir impö sö 'l pom; è piö indrë amô g'éra a èrgû' kè l'kominsaa a ĩġa pura dè kèl k'i püdia indaġa inkontra. Ü bèl momênt, kè l'g'ă üd là adoma i sò dudès, a l's'ê mètîd dre a köntaġa sö töt kèl kè l'éra dre pèr kapitaġa:

– Notèr adès a m'va sö a Ġèrusalêm, êkola: è là o' scèt dè òm mandâd dè 'l Siñûr ...a l'ġa sarâ mètîd indèi ma a kapi prec è skriâ, kè i a kondanèrâ a mort è i ġa l'darâ indimâ a i paġâ, k'i a skèrsèrâ, i ġa spüderâ adòs è i a frösterâ a sangf... pò i a masèrâ lur pèr kèi otèr; ma lü... tri de dòpo l'sarâ amô iv töt intrëġ –.

Tat kè i éra stac atênc, o k'i pènsaa dè indâ là a la kapitâl a èd tötotèr, a... ol Ġakom è 'l Ġoân i ġa dis, iskuase indön'orèġa:

– Nè, maèstro, kè ta ma ferë a notèr du kèl kè m'ta sirka, è? –. È lü:

– A... dêm a èd: è kosè üli pò kè va faġe kosè, me a otèr du, è? –.

I ġa rëspönd, kola sö cera piö pèrsüasa è ġokonda k'i ġ'ă:

– Te ta ma ferèt sèntâ so ü dè sà ü dè là in banda a te, kuando kè ta serèt sö 'l tò skran dor dèl tò rên! –. È 'l Gèsû a lur du:

– A: brae scèc a otèr, sé. Àdèn ke du d'otèr, a dam a me dèi bèi konsèi, sè mia dèi urdèñ. A l'si pröpe mia, pèr vosta fürtüna, kèl kè si dre a sirkâm! Si pronc a otèr... a biv ol kalès amâr kè ġ'ö dè biv adès me, è... a kasâ so kèl kè ġ'ö dè mandâ so me, pò a ès batèsâc a otèr ko' stès batès kè ma tokèrâ prèst a me... a? –.

È kèi du là: – Sé, kè m's'ê pronc! –. È amô 'l Gèsû a lur du:

– Sé, brae: a l'bièri a otèr, ü kalès kompâñ dè 'l me, è sirî batèsâc pò a otèr kompâñ dè me, va l'diġe me. Pèrò, dè stam a dreca o a mansina a me sö 'l me pòst d'u-nûr... ma toka mia a me dè sirkâ fò ki kè ġa tokèrâ, ma ġa tokèrâ a ki kè l'ê dèstî-nâd dè 'l Volt –. (...Ülièl di a, kisapò, “stam d'i bande... in krus”?)

Kèi otèr des, kè èrgöt i ä sèntîd èrgöt i ĩa indüinâd, i ġa baiïa dre a 'l Ġakom è a 'l Ġoân; alura 'l Gèsû, trac insêm amô töt, a l'ġ'ă dic isë, pèr venèn pò a ko:

– Töt votèr a l'si a bènone kè kèi kè i ê tènîc pèr kapi indèl mond i spadruna su-

ra kèi κ'i ǵ'ǎ sota... è töc i rè è tace d'otèr amô i komanda è i va tèn in kadene... do-re o dè piomb. A l'ǵ'ǎ pròpe mia dè ês isë intrâ dè notèr, va rèkomande! Ma ke, nè, intrâ dè otèr pötöst... kèl kè öl vês ǵrand è importânt a l'see sèrvidûr pèr töc i otèr ...è kèl kè öl vês aderetûra ol prim, a l'ǵ'ǎ dè ês ol piö inkadenâd sö a töc. A èdèrî pò pèrèt, ormai, kè finakâ o' scèt dè òm, inviâd insâ dè 'l cel a salvâ... l'ê pròpe mia èñîd insâ pèr vês rièrîd è sèrvîd... ma pèr sèrvî lü i otèr, pèr da via la sò eta lü in sò prò dè tace –.

Isë, i ê riâc là a Ǵèrèκ. È dòpo, intât κ'i pasa fò dè là pèr indâ inâc, lü, i sò amîs, è ü karèt dè set... a ǵ'éra là sèntâd so dre a là via a sirkâ la sò karitâ 'l Bartëmë, kè l'éra òrbo. A sènt kè ǵ'éra in ǵir pròpe là 'l Ǵèsû, l's'ê mèfîd dre a usâ sö, a kantele-na: – Ǵèsû, scèt dèl David, ìǵa kôr a pèr me, te... kè so ü pòèrèt è пок dè bu! –.

Tace, dokâ, i ǵa usaa dre dè fa sito; ma lü l'vusaa sö piö fort amô:

– Scèt dè David... bu kôr pèr me... kè pörǵe i pèkâc a d'i me padèr! –.

Alura 'l Ǵèsû l's'ê fèrmâd là isî è l'ǎ dic isë: – Camimèl ke, otèr –.

Kèi là dokâ i a cama è i ǵa dis, a l'òrbo: – Dài, sâlta sö, forza te, kè l'ta cama là –

Lü là l'böta via la sò mantèla, a l'salta sö impë, è tènîd pèr ma l'ê là dè 'l Ǵèsû, kè l'ǵa domanda, apena kè ǵ'l'ǎ là dèante:

– Kosè ölet kè ta faǵe kosè me a te, è? –. È 'l Bartëmë ol òrbo:

– A te, 'l me bèl maèstro: fâ in manera kè me ǵa ède... fàs vèd pòa dè me, te! –.

È 'l Ǵèsû sènsa cèremòñe: – Va be: la tò fidüca la ta fa mèritâ dè ǵuarí. Ta salüde.

È kèl là a l'ato l'ǵ'ǎ est, a i ǎ est, è l'ǵ'ê indâc idre ü bèl tòκ pèr la via.

II. KEAND KÈ L'Ê STAC LÀ BÈL APRÖF'

a la kapitâl, d'i bande dè Bèfaǵ è Bètaña, dre a 'l Mut d'i Ülie, l'ǎ mandâd inâc ü per d'i sò amîs, è l'ǵ'ǎ dic isë:

– Indi dè det lé indèl borǵ kè ǵ'î lé dènâc, otèr, è apena dè det a troèrî là bèl ligâd ün asnî... kè va digè me nisú' i ǵ'ê mai ñèmô saltâc sö in ǵròpa: dèslèǵîl fò pò

purtimèl ke a me. Sè èrgfú i va dis isè “fí kosè pò?”, otèr disìgfa isè “a n'n'ã dè bisõñ ol Siñûr, ma l'ta l'manda ke amô indrè söbèt” –.

Kèi du là i va, i troa là l'asnî liqãd in banda a ün ös, fò sö la via, i a dèsligfa fò... èrgfú i a èd è i gfa domanda kosè fai kosè pò lur a dèsligfâl fò, è lur i gfa rèspond kom'a l'g'ã imparád ol Gèsû. È kèi là i a lasa pò fa...

I gfa l'porta là, doká, ol sò brao asnî, a 'l Gèsû, i gfa böta sö sura i sò mantèi, è 'l Gèsû l'salta sö sura. Alura... tata set a i ã stèndid so i sò mantèi pòda lur sö la via, è tace d'otèr i ã mèfid so a dèi fraske erde, tèade sö lé in banda, indèi kap. È tat kèi dènâc koma kèi dè dre i usaa sö isè, kol örbo kè l'gfa èdia:

“Osana, bènèdèt kèl kè ria ke a sò nòm dèl Siñûr, itòria a 'l nòst padèr David, a 'l sò rèñ kè l've amô: osana finã sö indèl piö olt d'i cei... a te kè ta ma salvèt, alèluiâ!”.

[“Osana, sàlvèm bènèdèt, viva”: va be, sé: ma a l'ura dè sena... òñú a ka soa, g'è pò söcèdíd ü bèlnègõt, kompãñ dè tate olte d'otre... kisâ kvace amô importânc asè kompañâc det a la kapitâl a 'sta manera ke: “l'è stac bèl, ma... mè pör indâ 'nnac a kampâ... intât!”]

È isè, l'è pò riâd là a la kapitâl, a l'g'ã mandád indrè 'l sò brao asnî kola sò bèla manca a i sò padrû, è l'è indâc là a 'l Dòm; l'ã fac be töte i sò brae òfèrte deosiü cèremõne... pò koi sò l's'è nviâd amô ilâ a Bètaña, là dè 'l sò amís ol Lasèr dè là... kè l'éra sèmô a tarde.

A 'l de dòpo, intât κ'i (v)è via dè Bètaña, a l'g'ã fam dè èrgfota, è l'vèd là mia tat dèluntá öna piana dè fig' bèla piena dè fòe: è isè l'va là a èd sè g'è sö èrgõt dè maiâ so; pèrô l'troa là adoma kè dè gran fòie: kè l'è pò ña 'l sò tep d'i fig'. Ma, kosè gfa saltèl pò pèr ol ko... l'gfa dis dre isè, a 'l pòèr piantú: – Kè nisú l'ãbe ñè piö dè maiâ i tò fig', te... tè! –. È l's'è fac sèntí be a d'i sò amís, ñak.

Dòpo, i è riâc là amô a la kapitâl. A l'è indâc dè det a 'l Dòm, è l's'è mèfid dre a kasâ dè fò kèi kè là dè det i èndia è i krompaa... l'ã bötád a g'ambe in aria i taolf pò i skañí d'i kambiamonede pèr i òfèrte è i afare è i sò gabiôc d'i èndidûr dè kolömb

... èl'vùlia kè nisú' i portês inâc è indrë nègǔt, dè det indèl Dòm.

Pò l'ǵa prèdikaa sò isě: – G'ël mia skriîd so bèl car det indê Bibia “La me ka la ǵ'avrà pèr nòm in töt ol mond ka dè pregǵa”... è? È otèr... a m'n'í fac det... öna kaèr-na dè ladrû, kompâñ dè l' sò tep dèl Gèrêmî! G'ël mia pòst asě dè fò, dè fa mèrkât, è smèrdâ sò töt, è? Èñèrai ke dè töt ol mond a èd ü laûr kompâñ, det indèl Dòm dèl Siñûr Ol Piö Olt? –.

Dòpo kèi laûr ke, i kapi prec è i skriâ i sirkaa adoma la manera dè töl fò, ora-mai, tat k'i ǵa ùlia be, imaginâs pèrkê. Pèrô, i n'n'éra a ǵran pura, pèr via kè la set i rèstaa là inkantâc, a i sò prèdike dè lü: finâ a i spasí... boka èrta è skua stenka, bröc lëndènü... Pò, riâd sira, lü è i sò i s'ê inviâc ilâ amô dè fò dè la sitâ.

A la matina dòpo, bunura i pasa fò amô dè là è i vèd là ol sò pòèr fig... sèkâd fò finâ so d'i sò raîs. Alura 'l Piero, kè l'sa rèǵordaa be, l'ǵ'â dic isě a 'l Gèsû: – Àda là isě te, maèstro, ol fig dèla tò malèdisiû dè ier: a l'ê sa bèl è sèkâd fò! –.

È 'l Gèsû a töc: – Rèǵordîs be dè 'l profèt Míkê, oter, è dè 'l Siñûr ke sirka bu fröc indèl so ort. Fidüca sèmpèr, dè 'l Siñûr, otèr. Va l'diǵe me è l'ê ira, kè a diǵa isě a kèl mut ke “tös via dè lé, te, è bötès det indèl laǵ”... pò ïǵa mia dèi döbe in kör, ma a krêdèǵa dèlbû kè l'ê ü laûr göst, è kè l'ǵa söcêd... va diǵe me kè l'ǵa söcêd, è l'sa böta so kon töt ol sò brao dòm kè ǵ'ê sö! È alura va l'diǵe amô me: töt kèl kè sirkèrî a pregǵa... l'ê asě krêdèǵa dè il sèmô otèñîd, è sè l'ê ü laûr göst pèr ol Siñûr a l'va sarâ dac sènsotèr. Pò, sa kè pregǵi, pèrô, sè ǵ'í èrǵǔt kontra èrǵú, otèr ...fî mia kompâñ dè me kol pòèr fig, è; kèl, l'ê stac adoma staolta... è l'ê a tötö-tr'èsèmpe kè ǵ'í dè kapî: mai rèstâ sènsa bune ovre! Ma otèr... pèrduniǵa sèmpèr: dè manera kè pòa 'l vòst padèr in cel a l'va pèrdune sèmpèr pò a otèr i òsc dèbèc è pèkâc –.

È i éra ön'otra olta det in sitâ... Intât kè lü l'indaa inâc è indrë det indèl Dòm, i ǵa s'ê pò strènsíc aturèn kapi prec ansiâ è skriâ... è i ǵ'â domandâd, töc ñèk: – Kon kè rasa dè konfidènsa fet pò kèi laûr ke, te... ke dè det... indèl nòst Dòm dè notèr, è?

A nòm dè ki... ki kè ta pèrmèt dè komandá ke dè det, a... dè brao... te? –.

A l'ǵ'ǎ rèspondíd a tòno: – Va domandèrò a me adoma ü laursî sul a otèr. Rè-spondim a kèsto ke... è dopo me va rèspondèrò a 'l vòst, inkèmanera fo isě è isě. Sèntì ke. Ol sò batès dèl pòèr Goân, èrèl ü laür dè èntraǵa pòa 'l cel, o èrèl töt adoma öna facènda dè laàs so ke intradè notr'òmèñ è basta, è? Sö: disimèl votèr a me!

Ma kèi là, in cirkol i ǵa raçunaa sö isě: “Sè m'ǵa dis kè l'éra dè 'l cel... a l'ma diǵèrà è inkèmanera ǵ'iv pò mia dac iskòlt; ma sè m'ǵa dis tötà ròba dè òmèñ... aia la set, ke!” . I ǵ'éra pura dèla set, a diǵa isě: kè töt a i éra sigür', la set, kè 'l Goân l'éra stac dèlbü ü profèt a lü... figürâs! È iura, i ǵ'ǎ pò rèspondíd isě:

– A... kèl, notèr a m'ǵa l'sa mia... mè pènsaǵa sö impö be –.

È 'l Ǵèsü a lur, dè sponda: – È brae, otèr: pènsiǵa sö be, pröpe. È 'ntat, iura... ña me va diǵe piö pèr könt dè ki fo kèl kè fo; kompâñ sè v'l'ès mia sa dic tate ölte! Va lase l'unür dè èntrâ sö otèr, a pènsaǵa sö amò ü falí –.

12. PÒ, L'É INDÁC INÁC PÈR TÖC

koi sò prèsempe. – Ün òm... l'ǎ mètíd so a it ü bèl tèrè, a l'ǵ'ǎ fac sö in ǵir la sò bèla sesa... l'ǎ trac insêm i sò laür dè skisâ fò l'öa, è l'ǎ trac sö a öna bèla torèta dè ǵuardia è pèr i sò fèr; pò l'ǎ dac iviâ 'l tèrè a fec a dèi kontadî, è lü l'è partíd pèr indâ dèluntâ a fas i afare sò. A 'l sò tep göst, l'ǎ mandád là d'i kontadî ü sèrvidûr a sköd la sò part dè öa è d'i otèr fröc d'i otre piante dèl sò bèl tèrè cintâd. Ma kèi là i ǎ capâd, i ǎ bastunâd sö è i ǎ kasâd via a ma öde. Alura l'ǵ'ǎ mandád là ün otèr sèrvidûr, ü impö piö dèsd è frank: ma i ǵ'ǎ a skuase spakâd sö 'l ko, è i ǎ ingöriâd asě. A n'n'ǎ spèdíd ilâ amò ün otèr, è i ǵ'l'ǎ a kopâd. È aante isě kon tace d'otèr, ü skiè-sâd sö töt, pò ü töld fò d'i iv. Ǵa manka adoma ü laür dè fa, oramai: mandaǵa 'là ol sò scèt. A la finfî, l'ǵa l'manda 'là pòa kèl, pröpe, è l'pènsa: “I ǵ'avrà pò südisiû dè 'l me scèt, me diǵe”. Kèi masèr là invece i sa disia ü kol otèr “Àda ke kèl kè l'èrè-detèrà töt: sà... dèm, kè ma l'kopa fò, è isě töt a l'ma rèsta a notèr”. Buna: sèǵönd

votèr, farâl pò kosê adês ol padrû dèl tèrè è dèla it, è? Spètèrâl ol gübilè d'i sin-kuantâñ... pèr règalağa töt a lur là, è?! A l'vènèrà insâ lü, a l'töèrà fò dè 'l sak töc kèi kontadí bastârc là... è la sò braa it è 'l so bèl tèrè g'í fecerâ via a èrgü' dè mèi, o nò! Pò, sèntì ke, amô. Ìv mai lèsîd sò kèl pas dè Bibia kè dis isè, è: “La preda kè i kapmastèr a i ä bötâd via, l'è pò dèntada la preda dè kantû, pèr ol Siñûr: ol Siñûr l'è stac bu dè fa ü laûr isè spècâl, pèr notèr”. Nè, kè l'iv lèsîd sò be tate ôlte? –

I g'ran sòci kè prima i g'éra fac ol sò bèl tranêl a lü, alura i s'è dac dè fa pèr vèd s'í g'â ríaa a mètègâ adôs i ma: ma i éra mia là in tance asè... è i g'â üd pura amô öna olta dè tata set aturèn. Pèrô, i ä kapîd bènone a lur, kè 'l'öltèma stòrièla i éra kôn-tada sò pròpe dè lur: è... kola kua in mès a i g'ambe, g'â tokâd iskomparî lur, kè la set i éra mia siemi dèltöt', è i g'â ardaa è i parlaa.

Dèlè mia tat, i g'â mandâd ilâ ü kua kua faresè insèm a dèi amîs dè l'Èröd, pèr proâ lur a capâl in turta indi sò diskörs kè l'faa. È lur là i g'â pò dic isè: – Te, maestro: ma l'sa töc kè te ta digèt sèmpèr adoma la èritâ... è ta g'â ardèt in faca a nisú, te, ma ta g'â fe 'mparâ a töc la via gösta pèr ol rèñ. Iura, te: dimèl impò te bèl car a notèr: èl göst, o mia... dè pağağâ la tasa a l'impèradûr româ, è? Dağèn, o dağèn mia? –

Lü, pèrô, kè i a l'sera bènone k'í g'â faa ü tranêl, dèkorde adoma sönkêl... abekê la sò braa tasa 'mprâtika i a pağaa töc pèr tèn bu i româ, simpatèk o mia... a l'g'â fa:

– Si dre a fam ü bèl èsâm, otèr, a me, è... otèr kè maestro! Sà, portim ke ü sold... dè famèl vèd be, a me –. È i g'â l'da 'ndi ma. A l'g'â dis:

– Dè ki èl pò kèl müs ke, è? È... g'èl iskrîc sò kosê ke sura, a? –.

I g'â rèspond: – Ma dè 'l Cesèr impèradûr, o nò! Set piö bu dè lès, te, adês? –.

È a lur ol Gèsû: – Buna. È dokâ, diğâ a l'impèradûr kèl kè l'è ròba sò, otèr; ma, atênc be... a dağâ adoma è töt a 'l Siñûr kèl kè l'è dè dağâ adoma a Lü! –.

Pò l'g'â dac indrè 'l sò bèl sold, è via.

È amô turna... g'â tokâd rèstâ la dè bakalâ i profèsûr; è la set i a portaa 'n palma dè ma, lü, isè mai tat sapiènt è sig'ür kè i a troaa.

Pasa fò amô mia tat, è i gja ria lé apróř dèi sadüsë, dè kèi κ'i dis kè g'ê mia nisü kè `rësüsita, a te!, è i gja fa sköla lur, adês:

– Te, maestro... ta l'se a te kè 'l Mòsê l'm'ã fac imparâ kè sè l'mör sènsa scèc ol tò fradèl, te ta toka tö sö la sò moër... pò dağa te dèi scèc a 'l tò fradèl... mia ira? Skólta be a kèsta ke, te, adês. A g'éra sèt fradèi. Ol prim l'ã töld moër, pò l'ê mort sènsa ĩğa dè scèc: è dokâ le i ã tölda ol sègõnd d'i fradèi... kè l'ê pò mort a lü sènsa scèc, pròpe kompân dè 'l tørs; è anse ñè ü d'i sèt a l'ê mai dèntâd padèr. A la finfı g'ê mort a kèla fomna là, pòrèta a le. Mètém dokâ κ'i g'ès dè rësüsità, a sò tep... komâ κ'i dis in tace... κ'i g'la sa lonğa. Dım te adês a notèr, alura: a koël d'i sèt gja tokèrala le dè moër... dòpo ĩi proâc töc: pò, mağare pèr invia fò amô turna la stèsa sunada: l'Abrâm kola Sara è la Agar, ol Ğakôb kola Lia è la Rakela è i sò sèrvènte, a, te?!–. I ã mia trac in bal pèrò ol sò Eròdĭ sö' skañî: kèl, i speraa kè l'gja pènsês mağare lü a sinsigãl... ol batèsadür nòmèr du... pò aante!

È 'l Ğèsü a lur, bèl küet: – A, bèla kèsta, pròpe. Òi di: la sarês pròpe bèla asë, sè la g'ès dè 'nda dèlbû isë, dòpo, kompân kè l'ĭ kapida otèr, nè. Ma, me ma par kè otèr ĩ pròpe kapid det a pèr o, staolta, a lèsĭ sö la Bibia. Sènsa köntâ, kè si dre a diğa otèr a 'l Siñûr kèl kè l'ê mia bu dè fa lü, pò: dè sirkâ fò lü a κi kè la gja tokèrès dè moër kèla dèl rè David è dèl sò pòèr gènèrâl, o koela d'i sò des pèr ol Ğrand Èròd, nè otèr? A rësüsità, a otèr! ...gja sarâ piö ñè 'mbisõn dè spusâs amô è dè kampâ amô dè spusâc, me diğe. O ma firĭ spusâ pòa i ânğèi, otèr, a? Ma sa: otèr üli fam vèd, a me, kè s'pöl pròpe mia rësüsità, nè! È alura dokâ lèsĭ sö kosè otèr amô, det indèl libèr dè 'l Mòsê, kuando kè là 'ndè rüida kè brüsaa sènsa 'nda 'n sèndèr... èrgü l'g'ã dic isë “Me so ol padrû dè l'Abrâm, ol siñûr dè l'Isâk, ol dio dè 'l Ğakôb, so me”... è? Va parèl mia dè sbałâ sö èrgotina, otèr, a di kè 'l Mòsê l'ã sèntid a parlâ ...ol siñûr dè tace morc, ol padrû dè piö nisú, a: ñè d'i moske ie?! Pèrò, sè mağare otèr üli pròpè pregã dè mör... pèr dèntâ òna braka dè sèndèr pò fènida lé... sé, sé ...kon kèla bèada dè l'Abrâm: ...me 'nvece nò, êkola –.

L'ê ü skriâ alura a fas innâc è a diġa: – A sé: ta parlèt pròpiamènta be, te, maèstro! Brao... ta amire. Alura, adês ta ölerèt dim ακ a me, te, a... κual kè l'ê ol prim intra töc i komandamênc, kèl kè kōnta piö tat dè töc i otèr, è? –.

È l'Ġèsû a röda: – Sigfūr... ta l'diġe söbèt, pò! Ol prim, a l'ê: “Skólta be l' Siñûr, te, Isdraël: ol Siñûr a l'ê l'ünèκ, è dokâ a l'ünèκ padrû ta ġa ölerè be, adoma a lü, kon töt ol kör, kon töt ol κο, è kon töt ol tò fiat è i tò forse kè ta ġ'et”. Pò, anse: ta diġe söbèt a l' sèġðnd, ala be? Ol sèġðnd a l'ê kèsto κε: “Ta ġa ölerè be a l' tò isî, te, kompâñ kè ta sa ölet be te in pèrsuna”. Pròpe, êkola: ġè n'ê mia d'otèr dè komandamênc, a tö fò 'sti du κε –.

È 'sto skriâ òn'otra olta: – A, sé, sé: t'et parlâd be amô, maèstro, pròpe; è l'ê ira kè lü l'ê l'ü, è nisüdotèr fò kè lü. È üliġa be a lü koma t'et dic te... l'val dè piö koñè töc i sakrèfese brüsâc sö sö l'altâr –.

L'ã ülfid diġa brao pòa l'Ġèsû a lü, dòpo, kè l'raġunaa be, è l'ġa fa: – Brao, te. M's'ê mia luntâ dè l'rèñ dèl Siñûr, sè in tance i raġuna kompâñ dè notèr –

[“Pèrô sè m'istâ mia κε a fas tace èsâm pò trabokêc, nè! So bu a me: öt vèd, te?” È 'ntat kè l'indaa 'nnac a kōntâ sö è fa 'mparâ là a l' Dòm, a l'disia:

– Sèġðnd votèr, inkèmanera i skriâ i dis isè kè l' Mèsia l'ê scèt dèl David, è? Ol rè David, lü, ãl mia dic isè pròpe lü, ispirâd sö dè l' volt: “A l'ġa dis isè ol Padrû dè töt a l' me padrû: sêntès so κε in banda a me, te, a l' me bras drec... finakê ta mètèrò sota me i tò aèrsare dè sġabêl a i tò pe dè te”. Iura dokâ... ol nòst padèr David a l'cama padrû l' Siñûr kè parla, pò l'cama padrû a èrġüdotèr. Camèrâl padrû ü d'i sö scèc, lü, ol rè David... è? O pötöst ü scèt dèl Siñûr, a? –. È nisü'í è stac bu dè 'nda a fond dè la facènda: è i staa là töc a skoltâl a boka èrta, sènsa mèt piö det lènġua.]

È lü l'ê indâc inâc isè:

– Tèñis a la larġa d'í skriâ... otèr! Kè, a kèi là ġa piâs a indâ inâc è indrè a fa l' paû koi sö bèi pedâñ è a fas rièrî fò sö i piase, capâ i skrañ piö bèi in sala dutrina è i prim pòsc a i bankêc d'i fèste. È i ġa maia fò i ka pò i ġa cica fò l' sang' a i êdoe...

intât kè lur i fa finta dè ês sèmpèr dre a pregã. Figüris pò otèr... sè gã tokèrà ñak la sò bèla kondana piö düra dè töc i otèr! –.

Dòpo, sèntâd so là dènâc a i boke dèl tèsör dèl Dòm, a l'vardaa kuriûs komâ i faa la set a bötâ det i solc. G'éra là ü sfrak dè ssiòràs... κ'i bötaa det è i bötaa det; g'ê pasâd dè là pòa öna pôera êdoa, kè la g'ã bötâd det... du kuatrí, skuase nègöt dè nègöt. Alura lü l'ã camâd lé i sò amîs a fa gã èd pò a lur, è l'g'ã dic isè:

– Va l'digè me, è l'ê ira: kèla pôera êdoa lé la g'ã ofrîd dè piö dè töc kèi là kè i ã bötâd det tate bèle palanke dore... dè fa bèla figüra dèante a la set, è mafare dèante a l' Siñûr. Kè, lur là... i ã portâd ke ña ön'onça dè kèl kè gã ansa, i sarès ña n fastöde a bötâ det ol dope; ma le, indi sò pañ istrèc, l'ã portâd ke dè l' sò nècèsare... kè l'gã sarès èñîd bu a le dè maiâ asè! – [...kola sò braa fidüca dè l' Siñûr kè l'gã l'farâ mia mankâ Lü, l' sò nècèsare, akâ pèr sò mèsò dè l' tèsör dèl Dòm kè l'g'ã dè pènsa gã pòa a i êdoe è a i òrfèñ].

13. DÒPO, INTÂT K'INDAA DÈ FÒ

dè l' Dòm (è l'è pò staca l'òltima òlta, töc insèma), ü d'i sò l'gã dic isè:

– Te, maèstro, àda lé, è: kè rasa dè predû... è kè rasa dè fabrikâc! –.

È l' Gèsû l'g'ã dic isè: – Sigür! T'i edèt be a te, kèi bèi fabrikâc ke, è? È me ta digè isè kè n'na rèstèrà ke ña ü blök dè preda intrèg sura ün'otèr –. [...Áda te, inkó kosê n'nè rèsta lé: gösto öna mèsà filena kórta isè, κ'i va là a piânsègã sura...]

Piö tarde, sèntâd so sö a l' Mut d'i Ülie là in front a l' Dòm, in kuatèr i gã do-manda, ol Piero, l'Çakom, ol Goân è l'Andrea, intât kè kèi otèr a i a sènt mia:

– Te, òm impö a notèr: kuand'ël pò kè g'ã dè söcèd a l' Dòm kèl kè t'et dic te, a... è sarai kuai pò i sèñai kè l'è dre a kapita gã, è? –. Alura l's'è mètid dre:

– Stî atènc be, otèr... kè nisú'í va imbròe sö. A n'na èñèrà fò tace, a di sö kol me nòm dè me “A so me, so l' Gèsû amò ke... so me l' vòst mèsia kè l'va salva otèr”. È i n'na imbròierà sö a tance. A l' sò tep kè sèntèrî a di dè gùera dè sà è gùera dè

là... otèr istrèmîs mia piö dè tat. A s'pödèrà mia skiâl, a l'söcedèrà: pèrò, l'ê nèmô mia kèla, la fi. Gá sarâ gjuera dè set kontra set è rèâm kontra rèâm, pò gja sarâ a tèrèmôc d'ôna banda è dè l'otra, è fam è karèstea: ma kèl... a l'sarâ adoma kè 'l prènsepe d'i dulûr. Kwat a otèr, istî atênc be, otèr. È prima è dòpo i va mètèrà indi ma a i trebünai, i va mètèrà adôs i ma a indi sale dutrina... è pèr ol me nòm g'ïvrî dè komparî dèante a gjoernadûr è rè, pèr dam ato a me dènâc a töc. È intât, ol me vangël a l'sarâ prèdikâd fò dèspertôt, kè mè kè l'gâ rie là a tóta la set dèl mond. Otèr, pèrò... prèdküpîs pò mia prim dè 'l tep, kosê g'ïvrî dè köntâ sö, kuand κ'i va tirerà dre pèr mètèv indi ma a kèla set là: kè va èñèrà mèfîd in kör è in boka sö 'l momènt kèl kè g'ïvrî dè digâ sö, è rèstèrî mai sènsa i paròle göste: sirî pò ña otèr a parlâ, s'pöl di... ma ol nòst isperèt sant in pèrsuna. A kèl tep là ü fradêl a l'mandèrà a mör ü fradêl è ü padèr o' scèt, è i scèc i sa rèultèrà è i farâ mör i sò gènitûr. È pòa otèr i va ölèrà mal asè pèr ol me nòm dè me kè portèrî aturèn. Ma ki kè starâ frank finâ a la fi, kèl a l'sarâ salvâd. Kèla olta là, kè èdèrî aderetüra o' skandol d'i skândoi, ol sò müs dèla bèscâ pròpe là dè det indèl ünèk pòst indokè g'ã dè êsgâ det nègõt dè nègõt fò kè 'l fög sant è l'incèns... sèntî be kosê va dige me adès è kosê g'ï dè digâ otèr a kèi κ'i sarâ dè la nòsta banda. Kèl de là, ki kè sta in Gõdea l'iskape sö pèr i muc, è ki kè l'ê sö sö 'l sò tèrâs a l'pase ñè so in ka a tö sö èrgõt... ki kè l'ê fò pèr i kap a l'turne ña indrè a tö sö 'l sò mantêl. Pò gjuai a lure, pòèrète lure ...kèle kè in kèi de là i spèta è i laca, è bèate lure kèle sènsa scèc, κ'i g'avrà mia dè trâsèi dre o èdèi masac! È pregî kè l'söcede mia d'inverno: pèrkê i sarâ de d'ü tal tormènt, kè l'g'ê mai ñè stac prima, fò kè dèslövio è Sòdòma è Gòmòra [...ñè gja n'sarâ piö kompân]. È... sè 'l Siñûr a i a skörtèrà mia, l'sa salvèrà ñè nisú' dè nisú'... dè kèla kè inkó' la sa cama la sò set. Ma i a skörtèrà, ol Siñûr, kèi de là: pèr i sò kè l's'ê sirkâd fò lü dè salvâ komâ 'l Noè è 'l Lòt. In kèi de là... sè èrgú' i va digèrà isé “Adil ke, ol krist... adil là, ol mèsia” ...otèr krèdigâ pò mia. Kè, n'na saltèrà fò asè dè fals inviâc è dè fals profèc, κ'i va farâ èd è sèñai è mirâkoi, dè inkantâ,

s'i gfa riês, finâ a i piö atênc d'i nôsc. È dokâ otêr stî pò atênc be, kè me v'ô a sêmô isâd ü bèl tøk prima. Indèl öltèm de dèlbû, invece, ü bèl tøk dòpo o' skandol d'i skândoi... alura l'rièrâ 'l tep kè îdoi dè sul è luna i dèèntèrâ sèndèr, è 'l sul a l'sa sküresèrâ sö töt, è la lüna la farâ piö ñè 'l sò carî, i stèle i borlèrâ so töte dè 'l sò cel è i sarâ skombüsölade sö töte i sò brae rëgole dè töt i cei: finakè... s'vèdèrâ a riâ fò dè mès a i ñoi o' scèt dè òm scèt dè David, bras fort dèl Siñûr, indèla sò glòria dèl Siñûr. È alura... l'mandèrâ fò i sò ângei a traçâ insêm i sò salvâc dè töte i bande d'i kuatèr vènc, d'ü ko a l'otèr dèla tèra. Prui a imparâ amô öna olta èrgöt... dè 'l fig, prèsempe, otèr. Kuando kè i sò ram i sa smülsina sö è i böta fò i sò fòe, alura otèr kapî kè l'è dre a riâ la 'stat, è l'è ura dè frötâ. Isè... a pèr töt kèi laür kè v'ô dic me: kuando kè i èdèrî a söcèd, g'ïvrî dè saî kè l'è ura, l'è ke sö l'ös ol sò de dèl Siñûr. Va l'diçè me, è l'è ira: la pasèrâ mia fò töta kèla gènèrasiû ke, prima kè èrgöt dè gròs a l'söcede. Pò... l'pasèrâ la tèra è pòa 'l cel, prima k'î pase fò dè 'l mond è pö-töst k'î indaçè a öd i me paròle. Ma, èñi mia ke a domandâm a me, pèrò, ol öltèm de è l'ura dè la fi: kèl, a i a l'sa niçû... ña ançèl dèl Siñûr in cel ña scèt dè òm in tèra: kèl, i a l'sa adoma ol padrû sö dè sura. È dokâ, mèrâ sta bèi dèsc è atênc, a saî mia kuando kè l'è 'l sò momènt göst. A l'sarâ... kompâñ dè kèl òm kè l'è partîd pèr ü vias bèl longè l'è indâc iviâ dè ka, dòpo iça dac i cav dè ka a i sò sèrvidûr, a õñû 'l sò dèfâ, è a 'l purtinèr dè fa be la sò braa gwardia. Stîm pò bèi dèsc, alura: kè, l'si pròpe mia kuando kè l'rièrâ indrè 'l padrû 'lla ka (*d'la ka*), a la sira o a mèsanòc, a 'l prim çal o a mès ol de. Kèl kè kònta, l'è kè l'va troe mia töt indormèc. Va l'diçè amô öna olta: stî dèsc bè, otèr, è 'l purtinèr prim dè töt, nè! –

14. A L'KALAA DU DE ADOMA

a iça dè fa fèsta pèr i Pa è pèr Paskua: è i kapi dè prec è skriâ è faresè i éra dre amô a invèntâ la sò braa manera dè dèèntâ padrû dè lü kol imbròi, pèr fal mör. È ormai i sa disia isè: “Forsa, dokâ: adès! Mia dòpo, a i fèste, kè diolte i salte sö la

set a fa kasôt, o ki kè e ke dè aturèn a fas inkantâ dè lü, è i româ a mênâ so bôte”.

Lü, l'éra là a Bètaña in ka dèl Simû ol lèbrûs kè l'éra fac gjaarî lü. Intât kè l'éra là sèntâd so a tâola, g'ê riâd là öna dóna kon dre ü busî prèsiûs bèl sigilâd, pie dè öngüent dè kèl gènuî è kar asê: l'ã scèpâd sö 'l kòl dèl sö bèl bosètí... pò la g'ã fac fò 'l sö öngüent sö 'l ko a lü. È söbèt g'ê stac èrgü' ñèk è skandalisâd, kè l'sa disia isê: “Àda pò te! Dè fa pò, bötâ via isê töt kèl bèl öngüent lé, è? A s'püdia èndèl fò, invece, è dağa i solc a i pòèrêc!”. È dokâ, dağa a tontoñağa dre a kèla là.

Oi Gèsû, alura, l'ã dic isê: – Lasila sta, pò! A fa ga di impâs? L'ã fac ü bèl laúr pèr me, le. Dè pòèrêc, a n'n'ivrí a sèmpèr asê, è pödèrî dağa töt kèl kè ölerí. Mía sèmpèr invece... ma g'ivrí ke me isê insèma. Le l'ã fac kèl kè l'ã püdfîd, a ülfm be inkó a pèr indomâ: la s'ê portada inâc a onsèm sö... pèr kuando kè sorò sotrad. È va l'diçe me è l'ê ira: 'spèrtót, indokè l'sarâ prèdikâd fò ol me vangël a 'l mond... i köntèrà sö a kèl kè l'ã fac le, dè règordasèn pò sèmpèr –.

Oi Güda Skariôt, lü, ü d'i sö dudès ... pròpe in kèl tep lé l'ê indâc là d'i kapi d'i prec pèr mètès dèkorde dè fağèl capâ. Kèi là i è stac otèr kè kontêc è i g'ã impro-mètfîd dè dağa a dèi bèi solc (avrâl mağare acètâd ontera... pèr i pòèrêc, lü?). È dokâ l'sirkaa la sö braa manera dè fağèl capâ, a 'l momènt piö göst, dè rescâ dè meno.

A 'l prim d'i sèt de d'i pa dè frèsa... a l'urare dèl sakrèfese dè l'añèl pèr la Paskua, i sö i ga dis a 'l Gèsû: – Indo 'ölèt kè m'indaçe a parègâ so indoê... pèr fa la tò Paskua kon notèr, te, è? –. Lü n'na manda inâc ü per, kè l'ga dis isê:

– Indi dè det in sitâ, otèr du. Intramês a tate fomne kola so braa bròka sö 'l ko... sa troèrî dènâc ün òm kondöna bròka dè akua indèi ma: ga indirí dre a lü, è là indokê l'va dè det ga diğèrî isê a 'l padrú dè ka “Ol maèstro l'ta manda a di: kuaél [kuael èl] ol salú pèr me, ke, dè püdfî maiâ l'añèl koi me amís, è?”. Lü l'va farâ èd ü bèl istansû sö dè sura, sa bèl è pront, kon det töt. Là, otèr parègî so pèr töc –.

Kèi du là i è indâc dè det in sitâ, i ã troâd là kompâñ kè l'g'éra dic lü, è i ã parègâd so pèr sena, kol añèl kè 'l Güda l'éra portâd insâ dè 'l Dòm, bènèdèt è tèâd

sö ma sènsa òs iscèpåd fò. Vèrs a sira, l'ê riåd là akâ lü koi otèr, è dokâ i éra là a tâola, è i maiaa. Pò, a ü bèl momènt, ol Çèsû l'ã fac:

– Va l'dijè me è l'ê ira: ü dè otèr ke... sé, ü kè maia ke insèm a me... l'ê dre a endèm fò –. A i ê dèntâc töc ismõrc è ñèκ, è i ğa domandaa töc, ü pèr ü:

– Isto κankèr... sarès diölte me, a? –. Ma lü l'ê 'ndâc aante isè:

– Pròpe ü d'i me dudès, ü kè l'puca det a lü indèl piat insèm a me. A, sé...: o' scèt dè òm adès a l'va via, dre a kèl kè ğ'ê skric so indè Bibia pròpe dè lü. Pèrò, ğuai a kèl pòèrèt... kè l'vènd fò o' [ü] scèt dè òm. A, sé: avrès prèfèrid pò a pèr lü sè l'éra ña nasíd, pötòst dè nas è tradí ü amís prima dè mör – [pòl das, a l'vülia di “mèi sè ün òm issè l'éra mai nasíd”]; ma l'éra kompân dè di sè l'Adâm a l'faa mia nas ol Kaí].

Dèlè ü falí, amò intât κ'i maiaa, nisú' piò ñè impò alegèr ormai, pèrò sènsa pèn-sağa sö tròp a i laúr dè prima, lü l'ã capåd indi ma ü bèl pa, a i ã bènèdíd sö, i ã scè-påd sö è ğa n'ã dac ü tokèlî pèr ü, kè l'ğa disia isè:

– Capí ke, êkola. Adíl ke, ol me kòrp, dac fò dè maia a töc votèr. Pròpe, sé: dè adès, a dèènte me ol vòst brao pa dè maia pèr la eta nóa –.

È dòpo, l'ã töld sö ü bèl kalès, i ã bènèdíd sö, a n'n'ã biíd fò lü ol prim ğotí, pò i ã fac pasâ è i n'n'ã biíd fò töc, intât kè lü l'disia isè:

– È kèsto ke l'ê 'l kalès [dèl me pato] kè m'sa salüda prima dè partí: kè, m's'ê dre a notèr a 'nda fò dè 'l Ğito... è l'ma toka ol nòst brao dèstèr, prima dè mèt in pe ol nòst bèl reñ pèr ol Siñûr. Kèl vi ke... l'ê 'l me sanğ, ispandí fò pèr tace, kompân dè kèl dè 'l nòst añèl sö a 'l Dòm inkó: dè trağa insèm öna bèla famèa dè sanc a 'l Siñûr, töc kèi κ'i ğa sta. È adès... va dijè me kè õ fèníd dè biv l'öa dè 'sto mond kafív ke: finaké dòpo bièrõ kèla nóa dè 'l reñ dèl Siñûr. È pèr votèr sorõ sèmpèr amò me ol vòs(t) vi dè biv pèr la òsta braa eta nóa –.

Ĝ'avrai pò kapíd det kòsé... l'ğ'ã mia lasåd ol tep dè fa domande. È dòpo, dic sö töc insèm ol sö brao in d'i lòde, pèr fèní fò la sò cèremõña a pontí (però lü... l'ã mia biíd fò l'öltèm kales, kisapò kèmanera)... i s'è inviâc dè fò, dre a 'l Mut d'i Ülie.

A l'gã dis a töc i sò, ol Gèsù: – Rèstèrì töc iskandalisâc, a l' sò momènt dè èd dèlbû kèl kè g'ê skric det indê Bibia “Bastunèrò sò l' pastûr è i sò bèsofî i sa span-dèrâ fò töt aturèn”. Pèrò, va l'digè a samô adès: mai pura otèr, dòpo: kè, me turnèrò ke töt intrèg... pò va g'üidèrò amô öna olta töc, pròpe kom'a v'ò trac insêm me là 'ndè G'alelea –.

Lasém istâ g'avrai kapîd det kosê, amô; salta sö Piero, ke: – A, me... pò sè töc kèi otèr ke i sa skandalisèrâ... me nò! –. A l'gã dis isè l' Gèsù:

– Cêrtosa, a sé, te... pòta! Kànta mia dè galét fò dè urare, te, Piero! Te, ta l'digè me... è öljèrês kè l'sarês mia ira, ma inkó' àda: stanóc te ta digèrèt trè olte dè kò-nòsèm ñak... intât kè l' prim gal a l'kantèrâ öna olta è amô öna –.

Ma l' Piero a dağà dè piö amô, è pòa töc i otèr kon lü: – A nò, è! Me... akâ sè g'ès dè mör insêm kon te... me ta sorö sèmpèr in banda fèdél! –.

È isè... i ria là dè det indü'tèrè bèl cintâd, k'i gã disia ol “Gèsèma”, kè l'völ di “la mola d'i ülie”. Là, lü l'gã fa a i sò amís:

– Stì ke sèntâc so ke, otèr, intât kè me preğè –.

A l'tò dre l' Piero l' Çakom è l' Çoân, è lé a du pas dè lur a l'dèenta töt ismört ...kè l'trèma a töt, è l'gã dis isè: – A g'ò ke l' kör kè ma e fò, dè tat kè sto mal... ma sa sènte a mör. Stì ke, otèr tri... è preğî impö –.

Lü l'fa amô ü kuartèr pas, a l'sa mèt so in tèra, è l'preğã kè sè l'ê pusibol “a l'pase via dè lü kèl bröt momènt lé”. A l'dis sö:

– Padèr, papâ. Pèr te, töt a l'ê posibèl: töm via... kèl kalès ke, tröp amâr dè biv, è...? Pèrò... so mia dre a dit dè fa kèl kè öle me, nè... ma kèl kè te ta ölet: a l'so... kè ta ölet ol me be... ol nòst be –.

Turnâd indrè dòpo ü bèl momènt... a i a troa là indormèc dè fa piètâ. Alura l'gã dis isè a l' sò brao Piero: – A te... Simunû: dormèt, pò?! Ñè dè preğã ön'urèta, ta set bu...? Sò bèi dèsc, è preğî, v'ò dic, dè pèrd mia i forse pèr la bataia! L'è mia asè ĩgã dèi bèi pènsèr indèl ko... sè l'ko l'komanda öna pastafròla sènsa filû. A, sé...

pregĭ dè ês mia camâc a kombât! –. Ma fôrse kèi là... i faa könt piö tat sura öna куак isbade k'î g'éra dre lur dè skundû: è dokâ, l'éra asè kè l'fès la ġuardia lü...

A l'sa sluntana amô öna olta, è l'preġa amô kompâñ dè prima. Pò l've indrè amô, è i a troa là amô töc indormëntâc. Pòta: i ög i ġa sa sèraa fò, è i sia nê kosè rèspon-dèġa, intrâ diġerî lé a 'l frèsk, è куак bicēr dè kèl bu... è tate idèe care a l'inkon-trare. Ma daltronde, ormai, ñakâ sè i ès dèsunâd è preġâd asè...

Pò l've aladè a la tèrsa olta, è l'ġa fa:

– Èe... amô lé a posâ è a dormî, otèr! Ma adès, basta: l'è ura. Komê, “èdf mia kè ura kè l'è”: l'è adès kè o' scèt dè òm a l'ġa e mètid indi ma a i pok dè bu. Sò impè, otèr, dokâ! Dóm: adì lé: kèl kè l'ma ènd l'è bèl è ke, uramai –.

L'è dre amô a parlâ, kè l'ria aladè 'l Ġüda, ü d'i sò du Ġüda, d'i sò dudès, è insèm a lü öna möca dè set koi sò sbade è bastû, mandâc iġâ d'i prec è d'i skriâ pò d'i èci. Ol tradidûr a l'ġ'éra insèñâd ü sèñâl isè: “Kèl kè baserò sò, kèl a l'è lü. Capil sald be è stî atènc, a portâl via”. È apena riâd là l'ġa s'è portâd apröf' a diġa “Oè, te... maestro”: pò i ã basâd sò dè sà è dè là.

Alura kèi là i ġ'ã mètid adôs i ma pò i ã liġâd sò. Intât, ü d'i sò amîs dè 'l Ġèsû l'tra fò la sò sbada è l'mèna so öna tiġa... kè la ġa dèstèka skuase via l'orèga a 'l sò sèrvidûr dèl kapo d'i prec!

Û momènt dòpo, ol Ġèsû l'dis isè: – A si[v v]jèñfc insâ a töm... kompâñ dè ĳġa dè capâ ü brigânt... è sbade è korde è bastû. A s'ère là töc i de in mès a otèr a prædikâ, là a 'l Dòm... è là m'ï mai mètid adôs i ma, è! Ma l'è isè: è isè i ġ'ã dè indâ i laûr: ko-mâ i è skrifc so det in dè Bibia! –.

È pròpe isè... töc i sò amîs a i ã pièntâd là pèrsòkönt'è i è skapâc iviâ töc.

Ġã ndaa dre adoma ü suèñèt, inturcâd det biot indû lènsöf' bianк. Kè isè i ã pò est a be, è i ã sirkâd dè capâl a lü; ma lü... l'ġ'ã lasâd là indi ma 'l sò lènsöf' pò l'è skapâd via isè, biot. Fürtüna... a l'durmia pòa lü là a i stèle, kèla nòc là, dè pèlè-ġrî, o a sköla dè èrġü in sitâ: isè, pò, l'm'ã köntâd sò èrġöt a lü.

Portád là 'l Gèsù dè 'l kapo d'i prec, i s'ê trac insêm tace dè lur kapi amô d'i prec è d'i èci è d'i skrîâ. Ol Piero... kè l'g'éra stac dre impö dèluntâ fin'a det indèl bröl dèl kapo d'i prec... l'istaa là sèntâd so koi sèrvîdûr, a skoldâs, in banda a 'l fög. In-tât i kapi prec è töt ol sò trebünâl i sirkaa èrgfú'a fafa dè tèstemòne kontra 'l Gèsù, pèr püdf fal kopâ; ma i gâ rîaa mia: kè in tace i köntaa sö 'l fals kontra dè lü... ma i sa troaa mia dèkorde a di sö i sò laûr.

A n'n'ê saltâc fò a èrgfú'a di sö isè: – A m'l'ã sèntîd notèr kè l'disia isè “Me dèsfè-rö sö kèl Dòm ke... trac impè dè tace òmèñ in κuarantasès añ: è in tri de n'na forö sö me ün otèr... sènsa nê òmèñ a laorâ” –.

Ma... pòa kèi i sa troaa mia dèkorde sö i partîkolâr.

Alura, 'l kapo d'i kapi d'i prec a l'ê lèâd sö lü impè in mès a 'l sò trebünâl, pò l'ã intèroçfâd lü 'l Gèsù: – Digèt nègöf, te, gfa rèspondèt mia... kè i könta sö töt kèi laûr ke a tò karèç, è? G'et mia dè pèntís, te, dè sirkâ gfasia è pèrdû? –.

Ma lü pèrò l'faa sito, pròpe, è l'gfa rèspondia nègöta.

Alura amô 'l kapo pret a domandaça: – A l'set, κ'i könta sö 'n çir kè ta set te ol krist, ol inviâd, l'iscèt dèl Bènèdèt in cel... glòria a lü? –. È 'l Gèsù, alura:

– Pròpe. A l'so, è so dèlbû, scèt è pò inviâd. È isè, komâ g'ê skrîid so, èdèrî gòsto ü scèt dè òm sèntâd so a dreca dèl Potènt a riâ so d'i nëoi dè 'l cel koi sò ângèi! –

A l'ato, ol kapo pret a l's'ê strasâd sö ü tòk dè mantèlina è l'ã dic isè:

– A, êkola! È m'g'ái 'mbisõñ dè kosê amô, adês, è? Ì sèntîd töt... kè rasa dè bè-stèmia! Ün òm!, in banda a 'l Bènèdèt in cel... è magare l' sarès lü ke in pèrsuna! Disí kosê otèr, è? –. È töt a usâ sö kè ol Siñûr a l'g'ávrsès nê mai vüd dè scèc... è men kè mai bastârc... è kè l'éra dè kopâ pò fènila fò, òna buna olta. Κuaκdü'í s'ê a mètîc dre a spüdaça adôs... pò a κuarcaça so 'l müs è a digâ isè “Indüina κi, profèt!” a poñ è pèsade. È i sèrvîdûr a scafunâl sö pòa lur.

Dè fò, intât kè 'l Piero l'istâ là skoldâs sö... òna sèrvènta dèl kapo pret a i a èd è i a fisa è la gâ dis: – Pòa te, ta serèt insêm kol Nasarè... kol tò bèl Gèsù –. Ma lü l'gfa

dis dè nò: – A l'so ñè kosè ta digèt, pròpe... kapese mia kosè ta òlèt di –. Pò, l'sa sluntana ü falí, dè fò; è... ü g'fal a l'kanta. Квак мènüic', è amò kèla sèrva là i a èd òn'otra olta, turnâd dè det, pò la g'fa dis isè a kèi là in giro: – Kèsto ke l'è ü dè kèi là... ü dè lur –. È lü amò a di dè nò, mai piö... òn'otra olta. Pasa mia tat... è èrg'ü' là aturèn a l'g'fa fa amò a 'l Piero: – Ta se pròpe ü dè lur là, te... kè ta parlèt a isè be g'fa-lelè, nè!? –. Ma lü l'tra so du purkü, è l'ispèrgüra ак: – V'ò dic isè kè l'kòñdse ñак... kèl là kè parlí otèr... me! Ma... s'ère pò ke a fam bèkâ kompân dè lü... sè s'ère ü d'i sò... a? –.

È 'l g'fal a l'kanta la sò sèg'onda olta: isè kè 'l Piero... l'sa règ'orda pò kèl kè l'g'éra dic ol G'èsü “g'fal dò olte matina кантèrà, Piero trè ñè l'ma kòñdèsèrà”.

È dokâ, g'è a skuase èñfd fastöde... pò l'è scòpâd fò a löcâ... kola sò braa sbada uramai dè bötâ bia.

15. DÈ PRIMA MATINA, TÖC

i tipi dè kapi kon töt ol sò trebünâl i fa parlamèt; è dòpo, fac ligã sò amò be 'l G'èsü, i a porta dè fò, pò i g'fa l'da indi ma a 'l Pilât. Ol Pilât a i a intèroga isè:

– Set ü rè d'i güdè, te, è? –. È 'l G'èsü l'g'fa rèspond: – A... alura, ta l'set pò a te –.

I kapi i g'fa da a aküsâl dè tace laûr... è alura ol Pilât amò:

– G'et nèg'öt dè rèspondèg'a, te? Èdèt mia, dè kuace laûr i ta fa kolpa? –.

Ma staolta amò 'l G'èsü a fa sito è a di sò nèg'öt dè nèg'öt: è 'l Pilât a l'rèsta a impö.

L'è g'osto üsâd a lasaça indâ ü d'i sò prèsunër, a i sò fèste dè lur, kèl k'i g'fa sirka. A 'l momènt, g'a n'è de det ü, tal Barâb, capâd è sèrâd sò insèm a dei otre krape kolde kè indöna mèsâ riolüsüü i éra kopâd vèrg'ü'. Ol Pilât a l'fa mèt in gir la us, è... l'sa fa insèm ü ròs dè set, kè i sa mèt dre a rèklamâ 'l sò derito.

Alura, 'l Pilât a l'g'fa dis isè a la set: – Üli pò kè va lase indâ ol vòst rè... kè i m'â portâd ke èrg'ü' kè g'a öl isè tat be a 'l nòst Èröd, è? –. Kè lü i a l'sia pò be k'i g'f'éra portâd là i kapuriü adoma pèr invidia. Ma i kapi prec là dè bas i bofa sò 'l fög, è

otèr kè rè: i fa usâ sò la set kè piötòst i völ dè fò ol sò brao Barâb. Ol Pilât a l'gâ domanda amô òna olta: – È ülfî kè n'na fo kosê, pò... dè kèsto ke kè camî 'l vòst rè, a, otèr brae güdê? –. Ma kèi là, töc a usâ sò bèl car:

– Mètèmèl sò 'n krus, kèl lé... otèr kè rè! –. È 'l Pilât, proa amô òna olta:

– Äl pò fac det kosê dè mal, è? A n'n'äl mia fac gjuarî tace... a? –.

Ma kèi là, piö fort amô: – In krus... sò 'n krus! –.

A la finfî ol Pilât, pèr fa kalmâ la set è tènèi köcc pèr i sò fèste, a l'gâ lasa 'nda 'l sò Barâb kanaia; è dòpo ĩ fac fröstâ a sang' ol pòèr Gèsû (ma kèi là g'ê mia stac asê ña kèl; kè l'éra pò sèmpèr la fatüra prima de 'ncodâ so èrgü)... a l'gâ l'da indrè dè mèt in krus.

I soldâc româ i a porta prima dè det indèl sò kortîl, è ña l'födês karnèâl a 'l sò païs dè lur, pötòst koñè paskua là d'i èbrè... dènâc a 'l batahû intrëg, i gâ kaa sò ü bèl mantêl ros dè komandânt, e i gâ mèt sò sò 'l ko òna kuruna dè ramètî dè spinû intrèsâc sò, pò i sa mèt dre a rierîl isè: “Ta salüde, rè g'rand d'i güdê”: è intât kondöna kana i g'la pika sò 'l ko, è i gâ spüda adôs, è i gâ sa ingünika so a fağa reè-rènsa. Pò, stöf dè töl in gir... via ol mantêl ros è adôs amô la sò tònègfa bianka, kè la gâ sa impalca sò töta a le kol sò sang'. Pò, i a porta fò d'i mure, pèr tèkâl via.

G'ê lé, fò pèr la via, ü kè l'turna indrè d'i kap, ol Simû dè Sirè, ol sò padèr dèl Lesandèr è dèl Rûf k'i (m)ä köntâd sò (a me) 'l sò fato è amô tace i ä kòñòsïc, lur du. Kèi là i a èd a riâ, è i gâ karğa sò la sò krus dèl Gèsû dè portâ sò.

È isè i a porta 'nsö sò là a 'l G'ölgöt, kè l'è ü riâls k'i gâ dis isè, è l'völ di “ol krap pelâd”. I (v)ölèrès fağa biv a impö dè (v)ì mèsçâd sò dè mera, dè fal indâ via impö dè ko, è fal patî impö dè meno, a la fi... pòèrèt a lü; ma lü l'völ mia.

È dokâ, incodèl so a la sò krus... tîrèla in pe a bèla esta dè töc, lé pò a dèluntâ, a pasâ det è fò in sitâ; pò... spèta kè 'l laorâ l'fènese fò pèrsòkönt'; è intât, tra fò a sort i sò èstïc, ki kè g'ã dè portai via, tat dè piö sura la pağa: k'i sarâ a dè laâ so a fadiğa, ma... mia du stras: ròbe dè buna fatüra.

L'ê aturèn a i dudèsure, kè i a tèka via. È i româ i gfa mèt sò tat dè avîs, kon sò inkèmanera l'ê lé: è g'ê skriîd sò sura “Rè d'î Gjudë”. Insèm kon lü i tèka via a du ladrû, ü dè sa, ü dè là, è lü indèlmês... è isë l'ê pròpia amò kompâñ kè g'ê skriîd so det indè Bibia, indokè g'ê skric isë: “I g'á fac fa nömèr in mès a i dèlinkuênc”.

I gfa pasa dènâc, la set, è i gfa dis isë: “Tò... à(dè)l ke, kèl kè l'bötaa so 'l Dòm... pò in tri de i a faa sò amò lü dèpèrlü! Dèm a èd... sè l'salta so dè la sò krus è l'porta a ka la pèlasa, 'staolta... a?!”. I kapuriû i a skèrsaa amò a lur è i sa disia isë intrâ dè lur... sènsa ardağá sò drec a lü, pèrô: “A n'n'á salvâd tace è pò tace, dè sà è dè là, a sèntèl lü! Buna: ü krist, ü rè dèl Isdraël... adès pò... a l'saltèrês be so dè la sò krus: è alura sé, pòa notèr a m'pödèrês krêdèğá, a èdèl...”. È nfina a ü dè kèi du là tèkâc sò in banda a lü... i a ingöriaa sò, pèr impö.

Dèlè mia tat, a l've fosk töt aturèn, è isë fin'a i trè.

Adès, ol Gjesù l'vusa sò bèl fort, kola us kè gfa rèsta in gola:

– Èlôî, Èlôî... lèmä sèbaktanî – kè pèr notèr a l'è “[forsa dèl] Siñûr... Siñûr [fort]... m'et pròpe bandunâd a te?”

L'éra mağare dre a diğá a 'l sò Siñûr “a... alura, l'è pròpe isë kè ta ma salvèt, te... me pò töc, ke, è!?” ... o sènô a di sò l'öltèm salm dèla sò trèbölasiû, a lòdâ... a rèspondès kompâñ del Gòb “ma me l'so be kè ta set ke te, a libèrâm!?”...?

Èrgjû dè kèi kè i a sènt... è dè salm è dè parlade i sa na 'ntènd pròpe asë, i fa: “Àda te kè l'cama l'Èlî, adès”. Èrgjû k'i á kapîd invece “Èlôî, Dio, set mort a te?”... a i a malèdès amò, kè l'bèstèmiuna finâ 'ntat kè l'è dre a mör. Ün otèr, a l'puca det indèl'asît öna sponga, i a infilsa sò söndöna kana... pò l'proa a fağá biv impö, è intât a l'dis isë: “Sà ke... kè m'va a èd sè l'ria sà dèlbû l'Èlî a tral so...”.

Ma, komâ la sponga dè (a)sit a i a toka... ol Gjesù l'tra fò ü gran vèrs amò... pò l'mör.

A m'sèntèrà a di, dòpo... kè l'tèndû dèl Santöare, là a 'l Dòm, a l's'è strasâd sò dè sima a fond... è kè l'kapitâ d'î româ kè l'éra là dènâc a lü, a èdèl a mör isë, a sèntèl

a di sö è a usâ in kèla manera là l'ã dic isë: “A... kèsto ke l'éra dèlbû ü scèt d'ü dio!”. Êkola: infin'a ü pağã dè Roma i ã kòñòsîd, ma mia i sò fradèi, ña aèrsare ña amîs. È sé kè... g'ê a ki kè dis isë kè a kèl urare là g'ê turnâd viv ol pòèr Batèsadûr, pò l'Èlî è 'l Mòsè, è tace d'otèr sanc, kè pèr impö i ê stac aturèn in sitâ, è èrgfû i a esc a 'nviâs ilâ a la sò tomba dèl mort...

Buna: ma kèl, dòpo, pèrô.

Là, apena impö dèluntâ dè la sò krus, intât, g'ê là pòa òna куак dòne a èd: prè-sèmpe la Maria Madèlena, la Maria la sò madèr dèl Çakomî è dèl Çosèp, è la Saloma... dè kèle κ'i g'éra stace dre a skoltâl è a sèrvîl, so là pèr la Galelea, è κ'i g'éra èñide dre finâ 'nsö a la kapitâl. È isë, riâd sira, sikome kè l'è iğila santa dèl sò sabat sant, ol Çosèp dè Arematea, ü siòr importânt dè kèi dèl trebünâl, òm kè spè-taa pòa lü 'l rèñ dèl Siñûr (...a l'g'éra a stac dre a 'l Çèsû per impö, tep indrè), a l'sa fa forsa è l'sa aska a indâ là dè 'l Pilât a sirkağã dè püdf tö via dè là ol sò kòrp dèl Çèsû. Ol Pilât a l'rèsta a 'mpö, kè l'è sèmô mort: è dokâ, l'fa camâ là 'l sò kapitâ è l'ğã domanda a lü sè l'è mort dèlbû, è dè kuat.

È isë, sigfûrâd dè 'l sò kapitâ, a l'ğã lasa tra so la sò krus, è pò tö sö 'l kadaèr a 'l Çosèp. È lü, kè l'ã krompâd ü bèl lènsöl biank è fi, a l'fa slongğã so 'n tèra la krus è tra so 'l Çèsû, i a ulta det be indèl sò lènsöl, pò i a puça so det indöna tomba, skaada det indèl sas viv. Pò, sö 'l büs pèr indâ dè det a l'ğã fa ridolâ dènâc òna çran preda. G'ê là a èd töt insèm a lü la Maria Madèlena, la Maria dè Çosèp è dè Çakom.

In tate bune famèe d'i èbrè, intât, a s'pregaa “Él pò kosè l'òm, Siñûr... kè ta g'let tat a kör, te?! Èpör... ol tò òm... te t'let fac sö in tò figûra de Te, skuase stès a Te: t'let inkurunâd sö dè glòria, t'et mèfid töt sota i sò pe: kè förtüna la sò èrèdetâ: ta l'lasèrèt mia det indè fòsa, l'istarâ sèmper fort in banda a te!”.

È s'sa spètaa 'n fidüca kèl òm là, pòpe, pèr vèdèl rè dèl mond a sò nòm dèl Siñûr.

16. PASÂD FÒ OL SÒ SABAT SANT

kè l'ê mia staca òna bèla fèsta nê òna bèla Paskua, pèr lure è pèr kèi otèr töt còc là sèrâc sö... la Maria, la sò madèr dèl Ğakom è la Saloma i krompa i sò laûr aromatek pèr indâ là a konsâ ol sò kadaèr dèl Ğèsû sègğnd i sò üsi dè lur... prima dè fağel vèd l'òltima olta a la sò madèr.

L'ê amô matina bèl prèst, kèl prim de là dèla sètimana nöa: lure, i ria là kè g'ê apena lêad ol sul, è i sa domanda “ki kè ma ridolèrà via la preda, pèr indâ dè det... è?”. Ma komâ i ğa arda, la preda l'ê sa là in banda: è dò sire prima ğ'era ülid kuak òmèñ! Alura i va dè det... è i èd là ü suèn forèstër, sèntâd so là a ma dreca, töt vèsfid sö dè biank, kè l'turca sö be 'l sò lènsöl dè 'l Ğèsû... è i sa strèmës ñak asé!

Ma kèl là l'ğa dis söbèt isè: – Strèmìs pròpe mia, otre! Otre ke sirkî 'l Ğèsû, ol nasarè, mia ira?... kèl k'i ã mètîd sö in krus. Buna: l'ê piö ke, lü: l'ê turnâd viv. Sé... i l'éra puğâd so lé, ède a me. È otre, adês, indirî [a 'ndirî] là è ğa digèrî isè a i sò amîs dè lü, è prima a 'l sò Piero... kè lü l'va cama amô kompâñ dè kèla prima olta là in Galelea, è kè l'vèdèrî amô prèst, kompâñ kè l'v'era a sèmô dic lü tate ölte, sé, pròpe. È isè pò in buna fi... kapesèrî a töt kèl kè l'v'ã dic pò fac vèd è 'mparâ là finâ dè prènsepe –. Kèle là pèrô i skapa dè fò, i trèma tôte, tat k'i è sbalurdide, è isè i ğa dis ü bèl nègğt a nisü'... kè i sa dècîd mia a rescâ dè sèntèn sö è pasâ pèr mate, pò. ... È la nòsta stòria la sömèèrês fènida fò ke.

Sèndökè... Mia adoma i ã piö troâd là indê tomba èrta, ma...

Rèsüsität, dokâ, prima dè 'l sul dèl prim de dèla prima sètimana dòpo kèla Paskua là d'i èbrè, piö tarde l'ğa komparès ak'a la Maria Madèlena, kèla kè l'ğ'era kasâd fò i sò sèt brae diâoi: è le staolta la kor là a köntağel sö a la sò madèr dè lü è a i otèr sò amîs k'i ğ'era sèmpèr indâc dre a lü, è i è là k'i sa n'döl amô; è isè, apena kè le la ğa dis isè... i ğa pènsa pò ña impö, a krédèğa (fò kè la sò madèr, kè dè sigür'ğa n'sia be samò èrgğt dè piö, le: è la ğa lasa 'l tep a 'l tep, mia dè sforsâ i laûr).

Ma prèst a l'ğa komparès ak a du dè lur, indön'otra manera, intât kè i è dre a 'ndâ

fò pèr i kap: è lur i turna indrè pèr kōntagèl sò a i otèr, κ'ì vōl mia krêdègã ñak'a lur du. È a ü bèl momènt, intât κ'ì è là tōc sèntâc so a maiâ... a l'gã komparès dèante akâ a i sò öndès... a l'gã tira i orègè pèrkê i fa i surc akèldiolè è i tèn ol sò kōr dè preda a üll mia krêdègã a kèi κ'ì ã sèmô est amô iv. Pò l'gã dis isè:

– Spandis fò pèr töt ol mond... a faça èd kosè l'gã fa 'l me vangèl a òñe krèadü-ra, otèr: kè tôte i g'ã 'l sò bèl dirito dè saïl. Ki kè va èdèrà è l'ma krèdèrà... l'sa batèsèrà, l'kambièrà lèanda è dirèsü, dre a me è a otèr... kèl a l'sa salvèrà. Ma ki kè ölerà èd mia, è mia krèd... a l'sarâ ön'otra facènda, pèr lü. È kèi κ'ì krèdèrà i a farâ a èd pòa lur koi sò bèi fati: kè kol me nòm i kasèrà via diâoi, i parlèrà dialéc kè i è mia i sò, i töèrà sò indèi sò ma a i sèrpènc sènsa mör, è i pödèrà a daça so 'l vèlè, kè a lur a l'gã farâ ñè nègöt; è a mètègã sò i ma sò 'l ko a i malâc i n'è farâ a gvarî –.

È dòpo kè l'ã fèñid dè kōntagã sò tōc i sò laür... ol Gèsü l'è stac solèad sò finâ in cel: è adès l'è là a 'l sò pòst, a ma dreca dèl Siñûr, dèl sò è nòst padèr.

È pò, i sò amîs i s'è spandíc fò dèlbü dèspèrtöt' a prèdikâ... è 'l Siñûr a l'fa dèlbü lü a pèr lur kompâñ kè l'ã sèmpèr fac kol Gèsü, tace bèi sèñ dre a i sò paròle dè lur.

È otèr kè ma lèsî sò me, adès püdfi pròpe a otèr lès sò mèi amô töt dè 'l prènsèpe... è sta piö lé a pensâ sò pòa otèr “ki kè ma töèrà via la preda, là... a la sò tom-ba”. È... sè pròpe si ñèmô mia pèrsuâs in kè manera 'l Gèsü l'ã püdfid komparî amô, dòpo mort, è ña me so bu dè div vèrgöt d'otèr fò kè “pèr la glòria dèl Dio sò padèr in cel, è pèr vès salvâc notèr ke in tèra” (mia kompâñ d'ü sperèt fantasma 'nsòñad o camâd sà a bakèta, êkola)... otèr, pèrò, g'ãvrèsèv piö dè ïgã è dè fa pasâ tace döbe stès dè kèi sura kuando è indoe è a ki: dòpo kè uramai in tance a m'v'ã mèfid so nigèr sò biank in kosiènsa è in tace partikolâr, a ï kòñòsid pròpe notèr sò i pòsc prècîs, i prim tètstimòne dè paròle dice è dè laür fac, κ'ì ã ultâd a 'sta manera ke kè èdfi i sò è i nòste ete.

Pò, dige be: i è dre amô a ultala, la stòria... ki kè arda mia adoma 'l sò nas, è ki kè kampèrà pò asè dè skrîela so ü tōk piö innâc dè inkö. ...È otèr! Amèn, pò stìm be.

